

Міністерство освіти і науки України
Державний вищий навчальний заклад
«НАЦІОНАЛЬНИЙ ГІРНИЧИЙ УНІВЕРСИТЕТ»

ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ
ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра економічного аналізу і фінансів

Л.Г. Соляник

ФІНАНСОВИЙ АНАЛІЗ
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

*для студентів освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів
галузі знань «Управління та адміністрування» напрямку підготовки 072 Фінанси,
банківська справа та страхування*

Дніпро
НГУ
2017

Соляник Л.Г.

Фінансовий аналіз. Методичні рекомендації до практичних занять для студентів освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів галузі знань «Управління та адміністрування» напряму підготовки 072 Фінанси, банківська справа та страхування / Л.Г. Соляник ; М-во освіти і науки України, Нац. гірн. ун-т. – Дніпро : НГУ, 2017. – 67 с.

Автор:

Л.Г. Соляник, канд. екон. наук, проф.

Затверджено до видання редакційною радою ДВНЗ «НГУ» (протокол № 11 від 02.11.2017) за поданням методичної комісії галузі знань «Фінанси і кредит» (протокол № 5 від 25.05.2017).

Подано методичні рекомендації до розв'язку типових практичних задач з аналізу фінансово-економічних показників та оцінки фінансового стану підприємств. Наведено критерії оцінювання виконання практичних завдань.

Орієнтовано на активізацію виконавчого етапу навчальної діяльності студентів.

Призначено для самостійної роботи студентів під час виконання практичних робіт та підготовки до модульних контролів за результатами практичних занять з дисципліни «Фінансовий аналіз».

Відповідальна за випуск завідувач кафедри економічного аналізу і фінансів Є.В. Єрмошкіна, д-р екон. наук, проф.

ЗМІСТ

	стор.
ВСТУП	4
ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ “ФІНАНСОВИЙ АНАЛІЗ ПІДПРИЄМСТВ”	5
I. ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ	6
Практичне заняття № 1. Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства.....	6
Практичне заняття № 2-3. Аналіз майнового стану підприємства. Аналіз складу та структури активів	10
Практичне заняття № 4 -5. Аналіз капіталу підприємства.....	15
Практичне заняття № 6. Аналіз грошових потоків підприємства	24
Практичне заняття №8. Аналіз фінансової стійкості підприємства.....	30
Практичне заняття №9 Аналіз ліквідності й платоспроможності підприємства.....	38
Практичне заняття № 10. Інтегральна оцінка фінансового стану підприємства.....	42
II. КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ РІВНЯ ЗНАНЬ І НАВИЧОК СТУДЕНТІВ ПРИ ВИКОНАННІ ПРАКТИЧНИХ ЗАВДАНЬ	47
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	48
ТЕЗАУРУС	49

Вступ

Практичні роботи з дисципліни "Фінансовий аналіз" передбачено навчальним планом для студентів для студентів освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів галузі знань 0305 «Економіка і підприємництво» напряму підготовки 6.030508- фінанси і кредит.

Метою практичних робіт є перевірка засвоєння студентами знань, необхідних їм як майбутнім фахівцям фінансової справи, а також набуття навичок самостійного виконання аналітичних досліджень з аналізу фінансової діяльності підприємства, підготовка необхідної для цього інформації, її належної обробки та оформлення результатів дослідження. В процесі виконання робіт студенти мають засвоїти зміст аналізу, його завдання, предмет і методи, ознайомитися із джерелами інформації, оволодіти спеціальними прийомами аналізу конкретних фінансових показників і розуміти сутність комплексного фінансового аналізу.

Дисципліна "Фінансовий аналіз" у навчальному процесі підготовки фахівців займає провідне місце. Воно зумовлено значенням фінансового аналізу в управлінні діяльністю різних за формою суб'єктів підприємницької діяльності та характером знань, що становлять його зміст.

У практичних роботах майбутній фахівець має продемонструвати такі компетенції:

- застосовувати одержані в процесі навчання теоретичні знання в галузі фінансів та фінансового аналізу;
- використовувати літературні джерела, формувати власний погляд щодо вирішення поставлених проблем;
- узагальнювати практичний матеріал, виявляти існуючі недоліки в діючому фінансовому механізмі та робити обгрунтовані висновки й пропозиції, спрямовані на поліпшення фінансового стану на підприємстві.

Практичні роботи повинні визначити ступінь підготовки студента до самостійної діяльності в обраній галузі.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ФІНАНСОВИЙ АНАЛІЗ»

Модулі	Змістові модулі	Розподіл часу		
		аудиторний	самостійна робота	загальний
1	2	3	4	5
№1	Лекції - 9 семестр, 3 чверть (1...11 тиждень) Аудиторні – 4 години на тиждень			
	1. Тема 1. Значення та основа фінансового аналізу	1	-	1
	Тема 2. Інформаційне забезпечення фінансового аналізу	1	-	1
	2. Тема 3. Загальна оцінка фінансового стану підприємства	2	2	4
	3. Тема 4. Аналіз майна підприємства	2	4	6
	Тема 5. Аналіз ліквідності та платоспроможності	2	2	4
	4. Тема 6. Аналіз фінансової стійкості	2	4	6
	5. Тема 7. Аналіз капіталу підприємства	2	4	6
	Тема 8. Аналіз грошових потоків	2	4	6
	6. Тема 9. Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства	2	2	4
	Тема 10. Оцінка потенційного банкрутства	2	2	4
	7. Тема 11. Аналіз інвестиційної діяльності	2	6	8
	8. Тема 12. Комплексний фінансовий аналіз і рейтингова оцінка фінансового стану підприємства	4	6	10
	Модульний контроль – лекційна контрольна робота	4	-	6
Разом:		30	36	66
№2	Практичні заняття - 9 семестр, 3 чверть (1...11 тиждень) Аудиторні – 2 години на тиждень			
	1. Загальна оцінка фінансового стану підприємства	2	4	6
	2. Аналіз ліквідності та платоспроможності	2	6	8
	3. Аналіз фінансової стійкості	2	6	8
	4. Аналіз капіталу підприємства	2	7	9
	5. Оцінка потенційного банкрутства	2	6	8
	6. Аналіз грошових потоків	2	6	8
	7. Аналіз інвестиційної діяльності	2	6	8
	8. Комплексний фінансовий аналіз і рейтингова оцінка фінансового стану підприємства	2	8	10
	Модульний контроль – захист практичного модуля, індивідуального розрахункового завдання	4	-	4
Разом:		20	49	69
Разом по дисципліні		50	85	135

Частка навантаження **0,63**

І. ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ

ТЕМА ЗАНЯТТЯ 1. АНАЛІЗ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Мета заняття: закріплення теоретичних знань та набуття практичних навичок щодо опрацювання методики аналізу фінансових результатів підприємства.

Обладнання:

- завдання і методичні вказівки до виконання практичних завдань;
- тести;
- фінансова звітність конкретних підприємств;
- калькулятори

План заняття

1. Аналіз динаміки і структури фінансових результатів підприємства.
2. Аналіз впливу факторів на фінансові результати підприємства.
3. Аналіз показників рентабельності та чинників, що на них впливають.

Методичні рекомендації

Економічна доцільність функціонування підприємства оцінюється фінансовими результатами його діяльності - отриманим прибутком. Тому фінансові результати діяльності (прибуток або збиток) та чинники впливу на їх величину повинні постійно аналізуватися. *Основними інформаційними матеріалами* аналізу фінансових результатів є: звіт про фінансові результати (ф. N 2); примітки до річної фінансової звітності (розділ V); дані аналітичного обліку доходів, витрат і фінансових результатів діяльності.

Першочерговими завданнями аналізу фінансових результатів є оцінювання динаміки прибутку, виявлення і кількісне оцінювання впливу різних чинників на його розмір, а також оцінювання резервів збільшення прибутку.

Вплив факторних показників на прибуток (результативний показник) можна представити у вигляді **аддитивної моделі**:

$$\Pi = B - C - AB - B3 - IOB + \Phi D - \Phi B - \Pi\Pi \quad (1.1)$$

е В - виручка від реалізації продукції, не враховуючи ПДВ, тис. грн.;

С - собівартість реалізованої продукції, тис. грн.;

AB - адміністративні витрати, тис. грн.; B3 - витрати на збут, тис. грн.;

IOB - інші операційні витрати, тис. грн.; ΦD - фінансові доходи, тис. грн.;

ΦB - фінансові витрати, тис. грн.;

$\Pi\Pi$ - податок на прибуток від звичайної діяльності, тис. грн.

Рентабельність - це показник, що характеризує економічну ефективність. Економічна ефективність - відносний показник, що порівнює отриманий ефект з витратами або ресурсами, використаними для досягнення цього ефекту. Існує безліч коефіцієнтів рентабельності, використання кожного з яких залежить від характеру оцінки ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства. Від цього в першу чергу залежить вибір оціночного показника (прибутку), використовуваного в розрахунках. Найчастіше використовується чотири різних показника:

- валовий прибуток,
- операційний прибуток
- прибуток до оподаткування,
- чистий прибуток.

РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ РЕНТАБЕЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Показник	Формула розрахунку
Рентабельність інвестицій (капіталу)	
Рентабельність сукупного капіталу	$ROA = \frac{\text{Прибуток до оподаткування}}{\text{Середньорічна вартість сукупного капіталу}}$
Рентабельність власного капіталу	$ROE = \frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Середньорічна вартість власного капіталу}}$
Рентабельність реального основного капіталу	$R_{oo} = \frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Середньорічна вартість необоротних активів}}$
Рентабельність позичкового капіталу	$R_{np} = \frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Середньорічна вартість довгострокових зобов'язань} + \text{Середньорічна вартість поточних зобов'язань}}$
Рентабельність інвестованого капіталу	$R_{ii} = \frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Середньорічна вартість власного капіталу} + \text{Середньорічна вартість довгострокових зобов'язань}}$
Рентабельність активів	
Рентабельність необоротних активів	$R_{nn} = \frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Середньорічна вартість необоротних активів}}$
Рентабельність оборотних активів	$R_{oo} = \frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Середньорічна вартість оборотних активів}}$
Рентабельність продаж	
Валова рентабельність продаж	$GPM = \frac{\text{Валовий прибуток}}{\text{Чистий дохід (виручка) від реалізації}}$
Операційна рентабельність продаж	$OIM = \frac{\text{Прибуток від операційної діяльності}}{\text{Чистий дохід (виручка) від реалізації}}$
Чиста рентабельність продаж	$NPM = \frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Чистий дохід (виручка) від реалізації}}$
Рентабельність виробничої діяльності	
Чиста рентабельність виробництва	$NBV = \frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Собівартість реалізованої продукції}}$
Загальна рентабельність майна	$R_{zz} = \frac{\text{Валовий прибуток}}{\text{Середньорічна вартість майна}}$
Загальна рентабельність виробничих фондів	$R_{vv} = \frac{\text{Валовий прибуток}}{\text{Середньорічна вартість основних фондів} + \text{Середньорічна вартість товарно – матеріальних запасів}}$

Залежно від того, з чим порівнюється обраний показник прибутку, виділяють **три групи коефіцієнтів рентабельності**: - рентабельність інвестицій (капіталу); -

рентабельність продажів; - рентабельність виробництва. При аналізі коефіцієнтів рентабельності найбільш широке поширення отримала **факторна модель фірми «DuPont»**. Призначення моделі – визначити фактори, що впливають на ефективність роботи підприємства і оцінити його вплив. Оскільки існує різноманітність показників рентабельності, аналітиками цієї фірми обраний один, найбільш значимий – рентабельність власного капіталу.

Для проведення аналізу необхідно змоделювати факторну модель коефіцієнта рентабельності власного капіталу. Схематичне зображення моделі фірми «DuPont» показано на рис. 1.

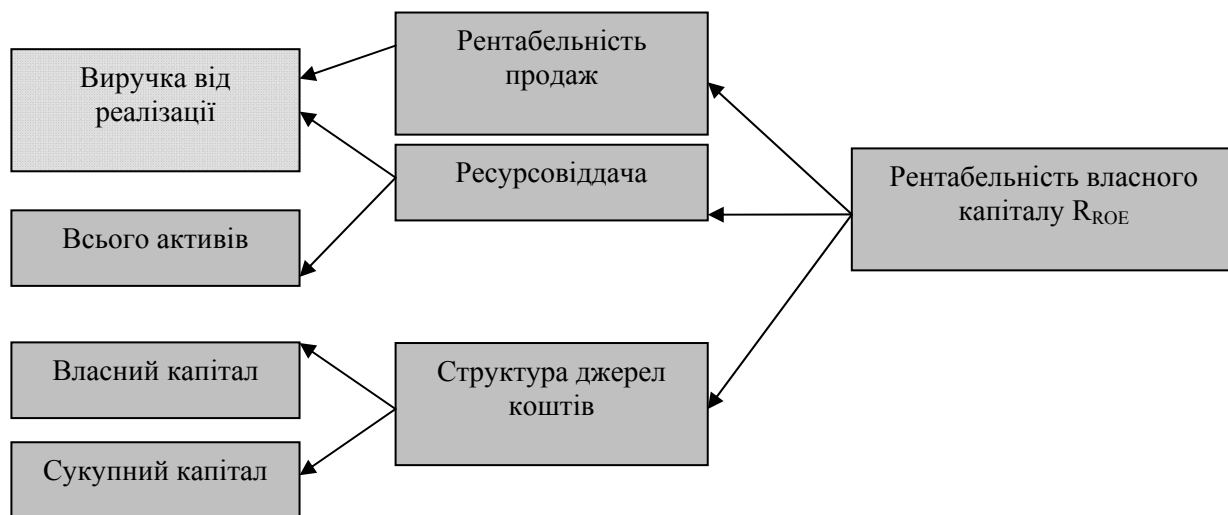

Рис. 1.1. Модифікаційна схема факторного аналізу фірми «DuPont»
В основу даної системи аналізу покладена наступна детермінована модель:

$$\begin{aligned}
 ROE &= \frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Власний капітал}} = R_{\text{рп}} \cdot k_A \cdot k_{\text{зал}} = \\
 &= \frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Виручка від реалізації}} \cdot \frac{\text{Виручка від реалізації}}{\text{Всього активів}} \cdot \frac{\text{Всього джерел коштів}}{\text{Власний капітал}} = \quad (1.2) \\
 &= \frac{\text{стр.220 ф.2}}{\text{стр.035 ф.2}} \cdot \frac{\text{стр.035 ф.2}}{\text{стр.280 или стр.640 ф.1}} \cdot \frac{\text{стр.280 или стр.640 ф.1}}{\text{стр.380 ф.1}}
 \end{aligned}$$

де $R_{\text{рп}}$ – рентабельність продаж, k_A – ресурсовіддача,

Практичні завдання

Завдання 1. Виконати **горизонтальний аналіз фінансових результатів** діяльності підприємства (табл. 1.1.). За результатами аналізу необхідно зробити висновки відносно зміни основних фінансових показників: доходу від реалізації, прибутку (збитку), собівартості реалізованої продукції.

Таблиця 1.2

Горизонтальний аналіз звіту про фінансові результати підприємства

Показники	Код рядка	1-й період	2-й період	Абсол. відхилен.	Відносн. відхил. %
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000				
Собівартість реалізованої продукції	2050				
1. Валовий: прибуток	2090				
збиток	2095				
Інші операційні доходи	2120				
Адміністративні витрати	2130				
Витрати на збут	2150				
Інші операційні витрати	2180				
2. Фінансові результати від операційної діяльності					
прибуток	2190				
збиток	2195				
Дохід від участі в капіталі	2200				
Інші фінансові доходи	2220				
Фінансові витрати	2250				
Втрати від участі в капіталі	2255				
Інші витрати	2270				
3. Фінансові результати від звич. діяльності до оподаткування					
прибуток	2290				
збиток	2295				
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2305				
4. Чистий фінансовий результат					
прибуток	2350				
збиток	2355				

Завдання 2 Проаналізувати показники рентабельності на підставі даних конкретного підприємства. Розрахувати вплив основних факторів на рентабельність власного капіталу підприємства. Зробити висновки за результатами аналізу. Результати розрахунків представити в таблиці 1.3.

Таблиця 1.3

Зведена таблиця впливу факторів на рентабельність власного капіталу підприємства

Показники	Вплив факторів
Чиста рентабельність продаж	
Ресурсовіддача	
Коефіцієнт фінансової залежності	
Всього (зміна коефіцієнта рентабельності власного капіталу)	

ТЕМА ЗАНЯТТЯ 2-3. АНАЛІЗ МАЙНОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА. АНАЛІЗ СКЛАДУ І СТРУКТУРИ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА

Мета заняття: закріплення теоретичних знань та набуття практичних навичок щодо опрацювання методики аналізу майнового стану підприємства.

Обладнання:

- завдання і методичні вказівки до виконання практичних завдань;
- тести;
- фінансова звітність конкретних підприємств;
- калькулятори

План заняття

1. Аналіз динаміки та структури майна та джерел його формування
2. Аналіз складу та структури оборотних активів
3. Аналіз виробничих запасів
4. Аналіз дебіторської заборгованості
5. Аналіз ефективності використання оборотних активів

Методичні рекомендації

Фінансова стійкість підприємства значною мірою залежить від величини і структури капіталу в сукупному капіталі та раціональності його розміщення в активах. Оскільки в процесі функціонування підприємства величина і склад активів та джерел їх формування змінюється, то для отримання загальної уяви про якість цих змін в часі необхідно провести вертикальний і горизонтальний аналіз активів і пасивів.

Майно підприємства – ресурси, контрольовані підприємством в результаті минулих подій, використання яких, як очікується, призведе до надходження економічних вигод у майбутньому.

У складі майна виділяють **оборотні і необоротні активи**.

Таблиця 2.1

Групування майна підприємства

Статті балансу	Код рядка балансу
Майно разом	280 «Баланс»
Необоротні активи	080 +270 _{понад 1 рік}
Оборотні активи, в т.ч.	260 +270 _{до 1 року}
запаси	100+110+120+130+140
дебіторська заборгованість	150 +160+170 +180+190+200+210+250
грошові кошти та їх еквіваленти	220+230+ 240

Відповідно до П(с)БО №2 «Баланс», оборотні активи – грошові кошти та їх еквіваленти, необмежені у використанні, а також інші активи, призначенні для реалізації чи споживання **протягом операційного циклу чи 12 місяців з дати балансу**.

Виробничі запаси включають сировину і матеріали, паливо, запасні частини, насінневий та садібні матеріали, мінеральні добрива, корми та ін.

Рівень запасів залежить від характеру виробництва та його обсягу; витрат на придбання запасів, рівня купівельної спроможності підприємства, інфляції, природи самих запасів з урахуванням терміну їх зберігання, можливих перебоїв у постачанні.

МЕТОДИ АНАЛІЗУ: МЕТОД ПОРІВНЯННЯ (горизонтальний, вертикальний, трендовий аналіз)

Горизонтальний аналіз дозволяє виявити тенденції зміни окремих статей та їх груп, що входять в склад бухгалтерської звітності.

Горизонтальний аналіз полягає у розрахунку абсолютного та відносного відхилення по кожній статті балансу. Абсолютне відхилення розраховується як різниця між даними на кінець періоду та на початок періоду, за який виконується аналіз. Відносне відхилення розраховується у відсотках як результат ділення абсолютного відхилення на дані на початок періоду (або за минулий період).

В процесі аналізу необхідно звернути увагу на те, як змінилась сума активів підприємства, необоротні та оборотні активи і за який рахунок. **Аналізуючи склад і структуру активів, необхідно звернути увагу на зміну:**

1. питомої ваги необоротних і оборотних активів. (доцільно зауважити, що для забезпечення належної фондovіддачі необоротних активів оборотні активи повинні складати не менше 40 % в активах підприємства);

2. величини і темпів зростання (зниження) активів як в цілому, так і за основними їх складовими.

З урахуванням названих чинників можна зробити висновки про якісні зміни, що відбулися у майновому стані підприємства, прийняти необхідні управлінські рішення на майбутнє.

З урахуванням названих чинників можна зробити висновки про якісні зміни, що відбулися у майновому стані підприємства, прийняти необхідні управлінські рішення на майбутнє.

Вертикальний (структурний) аналіз полягає у визначенні структури майна і джерел фінансових ресурсів підприємства відповідно в активі і пасиві балансу.

В результаті аналізу слід визначити, яка питома вага у активі і пасиві балансу займає кожна з його статей і які зміни відбулися за аналізований період.

Треба звернути увагу на: зміну частки основних засобів; на те, яку частку у активі балансу займають оборотні активи; на зміни у дебіторській та кредиторській заборгованості та на темпи їх зміни; на співвідношення основного та оборотного капіталу.

У більшості випадків дослідження структури й динаміки фінансового стану підприємства здійснюється за допомогою **порівняльного аналітичного балансу**. Такий баланс можна одержати з вихідного балансу шляхом ущільнення окремих статей і доповнення його показниками структури. **Побудова порівняльного аналітичного балансу** відображена в таблиці 4. В цілому порівняльний аналітичний баланс складається для того, щоб можна було зробити горизонтальний та вертикальний аналіз його та для зручності подальших фінансових розрахунків, зокрема показників фінансового стану підприємства.

Етапи аналізу виробничих запасів:

I. **оцінка раціональності структури запасів**

II. **зіставлення фактичних залишків виробничих запасів зі встановленими нормативами в розрізі кожного виду**

Норматив – мінімальний плановий розмір виробничих запасів, необхідний для нормального функціонування підприємства. Встановлюється на конкретний період.

Норма – відносна величина, що відповідає мініальному необхідному обсягу запасів

При виявленні понаднормативних залишків з'ясовують причини їх виникнення, встановлюють відповідальних осіб, вносять зміни в угоди з постачальниками.

III. розрахунок показників оборотності запасів

Етапи аналізу дебіторської заборгованості

- I. Аналіз складу та структури дебіторської заборгованості
- II. Аналіз дебіторської заборгованості за термінами виникнення й погашення
- III. Співставлення дебіторської і кредиторської заборгованості
- IV. Аналіз відносних показників дебіторської заборгованості
 1. Частка дебіторської заборгованості в загальній величині оборотних активів
 2. Частка сумнівних заборгованості в складі дебіторської заборгованості
 3. Темпи росту дебіторської заборгованості

Практичні завдання

Завдання 1. На основі конкретних цифрових даних підприємства з урахуванням названих вище чинників **зробити висновки** про зміни, що відбулися, надати оцінку майнового стану підприємства на кінець звітного періоду та виробити план дій щодо його зміцнення у майбутньому. Горизонтальний і вертикальний аналіз активу балансу підприємства представити у таблицях 2.2-2.3 .

Таблиця 2.2

Горизонтальний аналіз активу балансу підприємства, тис. грн.

Найменування статі	Код рядка	1-й період	2-й період	Відхилення	
				+, -	%
1	2	3	4	5	6
АКТИВИ					
1. НЕОБОРОТНІ АКТИВИ					
Нематеріальні активи (залишкова вартість)	1000				
Основні засоби	1010				
Первісна вартість	1011				
Знос	1012				
Довгострокові фінансові	1030				
Інші необоротні активи	1090				
Усього за розділом 1	1095				
2. ОБОРОТНІ АКТИВИ					
Запаси	1100-1104				
Дебіторська заборгованість	1125-1155				
Поточні фінансові інвестиції	1160				
Гроші та їх еквіваленти	1165-1167				
Інші оборотні активи	1190				
Усього за розділом 2	1195				
3. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200				
БАЛАНС	1300				

Таблиця 2.3

Вертикальний аналіз активу балансу підприємства, %

Найменування статі	Код рядка	1-й період	2-й період	Відхилення, %
1	2	3	4	
АКТИВИ				
1. НЕОБОРОТНІ АКТИВИ				
Нематеріальні активи (залишкова вартість)	1000			
Основні засоби	1010			
Первісна вартість	1011			
Знос	1012			
Довгострокові фінансові	1030			
Інші необоротні активи	1090			
Усього за розділом 1	1095			
2. ОБОРОТНІ АКТИВИ				
Запаси	1100-1104			
Дебіторська заборгованість	1125-1155			
Поточні фінансові інвестиції	1160			
Гроші та їх еквіваленти	1165-1167			
Інші оборотні активи	1190			
Усього за розділом 2	1195			
3. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200			
БАЛАНС	1300	100	100	-

Завдання 2

Проаналізувати динаміку та структуру майна підприємства та джерел його формування. За результатами аналізу зробити висновки. Розрахунки оформити у вигляді аналітичної таблиці.

Таблиця 2.4

Показник	Джерело інформації	На початок року			На кінець року			Відхилення (+,-)		
		тис. грн.	% до підсу мку	тис. грн.	% до під- сумку	Абсолютне, тис. грн.	Відносне, %	Структурні зміни, %		
Актив										
I. Необоротні активи										
II. Оборотні активи										

III. Витрати майбутніх періодів								
Пасив								
I. Власний капітал								
II. Забезпечення наступних витрат і платежів								
III. Довгострокові зобов'язання								
IV. Поточні зобов'язання								
V. Доходи майбутніх періодів								

Завдання 3. Проаналізуйте структуру та динаміку оборотних активів за даними балансу.

Таблиця 3.1

Аналіз структури та динаміки оборотних активів підприємства

Показники	Джерело інформації	На початок року		На кінець року		Відхилення		Темп росту, %
		тис. грн.	Питома вага, %	тис. грн.	Питома вага, %	тис. грн.	За питомою вагою, %	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Оборотні активи, в т.ч.:			100,0		100,0		X	
1. Запаси:								
1.1. виробничі запаси;								X
1.2. незавершене виробництво;								X
1.3. готова продукція;								X
1.4. товари;								X
2. Векселі одержані;								
3. Дебіторська заборгованість:								
3.1. дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги);								X
3.2. дебіторська заборгованість за розрахунками:								X
3.3. інша поточна дебіторська заборгованість;								X
4. Поточні фінансові інвестиції;								
5. Грошові кошти та їх еквіваленти;								
Інші оборотні активи.								

ТЕМА ЗАНЯТТЯ 4 -5. АНАЛІЗ КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Мета заняття: закріплення теоретичних знань та набуття практичних навичок щодо опрацювання методики капіталу підприємства.

Обладнання:

- завдання і методичні вказівки до виконання практичних завдань;
- тести;
- фінансова звітність конкретних підприємств;
- калькулятори

План заняття

1. Аналіз наявності, складу й структури джерел формування капіталу.
2. Аналіз власного капіталу.
3. Аналіз позикового капіталу.
4. Аналіз робочого капіталу підприємства.
5. Аналіз ефективності використання капіталу підприємства.

Методичні рекомендації

Капітал — це кошти, якими володіє підприємство для здійснення своєї діяльності з метою отримання прибутку.

У процесі аналізу капіталу підприємства вивчають зміни в його структурі, складі.

Таблиця 4.1

Групування статей балансу для аналізу капіталу підприємства

Капітал	Код рядка балансу
1. Капітал разом	1900
2. Власний капітал	1495
2.1. Власний оборотний капітал	стр.1495 – стр. 1095
3. Позиковий капітал	1500 - 1700
3.1 Довгострокові зобов'язання	1595
3.2 Поточні зобов'язання і забезпечення	1600 – 1695
3.2.1. Короткострокові кредити банків	1600
3.2.2. Поточна кредиторська заборгованість	1610 - 1690
3.3. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу	1700

В процесі аналізу складу і структури пасивів підприємства слід звернути увагу на зміну:

1. величини і питомої ваги власного капіталу у сукупному капіталі як в цілому, так за основними його складовими;
2. темпів зростання (зниження) величини власного капіталу в порівнянні з темпами зростання (зниження) величини необоротних активів;
3. складу і питомої ваги довгострокових і поточних зобов'язань;
4. темпів зростання (зниження) величини поточних зобов'язань у порівнянні з темпами зростання (зниження) величини оборотних активів.

При аналізі структури пасиву необхідно визначити, які зміни виникли в структурі власного та запозиченого капіталу, скільки залучено довгострокових та короткострокових фінансових ресурсів та ін.

Детальний **аналіз структури і динаміки власного капіталу** проводиться за джерелами їх формування. **Він дає можливість оцінити:**

1.ступінь виконання завдань щодо збільшення (вилучення) власного капіталу за звітний період;

2.питому вагу і тенденції зростання (зменшення) власного капіталу за джерелами його формування;

3.забезпеченість підприємства власним капіталом на кінець звітного періоду.

Відповідно до П(С)БО 2 «Баланс» власний капітал включає такі основні елементи:

- статутний капітал;
- пайовий капітал;
- додатковий вкладений капітал;
- інший додатковий капітал;
- резервний капітал;
- нерозподілений прибуток (непокритий збиток).

До коригуючих показників власного капіталу відносять: неоплачений капітал; вилучений капітал.

Позиковий капітал підприємства відповідно до терміновості погашення зобов'язань поділяють на:

- довгострокові і короткострокові кредити та позики,
- поточні зобов'язання за розрахунками.

Згідно з П(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» **зобов'язання — це заборгованість підприємства**, яка виникла внаслідок минулих подій і погашення якої у майбутньому, як очікується, призведе до зменшення ресурсів підприємства, що втілюють у собі економічні вигоди. Відповідно до П(С)БО 11 «Зобов'язання» з метою бухгалтерського обліку зобов'язання поділяють на: *довгострокові; поточні; забезпечення; непередбачені зобов'язання*.

Відповідно до П(С)БО 2 «Баланс» **зобов'язання класифікуються як поточні**, якщо вони будуть погашені протягом операційного циклу підприємства або протягом 12 місяців починаючи з дати балансу. Усі інші зобов'язання вважаються довгостроковими.

Довгострокові кредити і позики підприємства отримують під витрати на реконструкцію та модернізацію, покращення організації виробництва, на технічне переозброєння, впровадження нової техніки і технології та інші цілі.

Короткострокові кредити і позики підприємства використовують для формування оборотних активів.

Кредиторська заборгованість у підприємства виникає внаслідок несвоєчасного погашення платіжних зобов'язань за товари, роботи, послуги; з оплати праці; за розрахунками з бюджетом; з одержаних авансів тощо.

Робочий (власний оборотний) капітал — це частина оборотних активів, сформованих за рахунок власних коштів та постійної величини залученого капіталу підприємства.

Величину робочого капіталу можна розрахувати методом "знизу" чи "зверху" балансу. Перший із цих методів — це метод "зверху", а другий — "знизу" балансу.

У світовій практиці найбільше поширення дістав метод розрахунку робочого капіталу "знизу" балансу, тобто як різниця між поточними активами та пасивами.

Розрахунок величини власного оборотного капіталу підприємства – (ВОК) метод розрахунку "знизу" балансу :

$$PK = PA - PP = 2p.A - 3p.P \quad (4.1)$$

Де ПА- поточні активи (оборотні активи – 2р. Активу);

ПП- поточні пасиви (поточні зобов'язання – р.3.Пасиву)

метод розрахунку "зверху" балансу:

$$BOK = BK - HA = 1p. P - 1p.A \quad (4.2)$$

Де 1р.П – Власний капітал;

1р.А - необоротні активи

Практичні завдання

Завдання 1. На основі конкретних даних діяльності підприємства зробити висновки про зміни, що відбулися у загальному капіталі та його складових елементах, надати оцінку динаміки капіталу на кінець звітного періоду та виробити план дій щодо його зростання. Результати горизонтального аналізу пасиву балансу підприємства представити у таблиці 4.2.

Таблиця 4.2

Горизонтальний аналіз пасиву балансу підприємства, тис. грн.

Найменування статі	Код рядка	1-й період	2-й період	Відхилення	
				+, -	%
1	2	3	4	5	6
ПАСИВ					
1.ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ					
Статутний капітал	300				
Додатковий вкладений капітал	320				
Резервний капітал	340				
Нерозподілений прибуток (непокритий збуток)	350				
Усього за розділом 1	380				
2. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАСТУПНИХ ВИТРАТ І ПЛАТЕЖІВ	430				
3. ДОВГОСТРОКОВІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ	480				
4. ПОТОЧНІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ					
Короткострокові кредити банків	500				
Поточна заборгованість по довгострокових зобов'язаннях	510				
Векселі видані	520				
Кредиторська заборгованість	530				

Поточна заборгованість по розрахунках:					
з одержаних авансів	540				
з бюджетом	550				
зі страхування	570				
з оплати праці	580				
Інші поточні зобов'язання	610				
Усього за розділом 4	620				
5. ДОХОДИ МАЙБУТНІХ ПЕРІОДІВ	630				
БАЛАНС	640				

Завдання 2. Результати вертикального (структурного) аналізу представити в таблиці 4.3. Зробити висновки про зміну структури капіталу та напрямів його розміщення, пропозиції щодо їх оптимізації.

Таблиця 4.3

Вертикальний аналіз пасиву балансу підприємства, %

Найменування статі	Код рядка	1-й період	2-й період	Відхилення	
				+, -	%
1	2	3	4	5	6
ПАСИВ					
1.ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ					
Статутний капітал	300				
Додатковий вкладений капітал	320				
Резервний капітал	340				
Нерозподілений прибуток (непокритий збуток)	350				
Усього за розділом 1	380				
2. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАСТУПНИХ ВИТРАТ І ПЛАТЕЖІВ	430				
3. ДОВГОСТРОКОВІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ	480				
4. ПОТОЧНІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ					
Короткострокові кредити банків	500				
Поточна заборгованість по довгострокових зобов'язаннях	510				
Векселі видані	520				
Кредиторська заборгованість	530				
Поточна заборгованість по розрахунках:					
з одержаних авансів	540				
з бюджетом	550				
зі страхування	570				
з оплати праці	580				
Інші поточні зобов'язання	610				
Усього за розділом 4	620				
5. ДОХОДИ МАЙБУТНІХ ПЕРІОДІВ	630				
БАЛАНС	640	100	100	-	-

ТЕМА ЗАНЯТТЯ 6 АНАЛІЗ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ

Мета заняття: закріплення теоретичних знань та набуття практичних навичок щодо методики аналізу грошових потоків підприємства.

Обладнання:

- методичні вказівки до виконання практичних завдань;
- тести;
- контрольні завдання; фінансова звітність конкретних підприємств
- калькулятори.

План заняття

1. Аналіз руху грошових потоків.
2. Аналіз структури грошового потоку.
3. Методи оцінки руху грошових потоків.

Методичні рекомендації

Методика аналізу грошових потоків підприємства в умовах застосування сучасних інформаційних технологій ґрунтується на визначенні основних елементів процесу дослідження руху грошових коштів і таких його наслідків, як зміна абсолютної величини і структури економічного потенціалу підприємства, його фінансової стійкості та платоспроможності.

Аналіз грошових потоків передбачає поетапне розкриття економічної інформації відповідно до його мети і завдань.

Аналіз джерел утворення і напрямів витрачання грошових коштів здійснюється на основі балансу підприємства, динаміка статей якого інтерпретується як формування джерел або як витрата коштів.

Утворення джерел коштів є наслідком зменшення активів та зростання власного капіталу і зобов'язань підприємства.

Використання коштів оцінюється за його наслідками – збільшенням активів та зменшенням заборгованості підприємства.

Факторний аналіз грошових коштів здійснюється на основі адитивної факторної моделі, в якій результативний показник (залишки грошових коштів) визначається як алгебраїчна сума чинників (інших елементів балансу).

Факторна модель грошових коштів, побудована відповідно до балансового рівняння $A = K + Z$, яке характеризує взаємозв'язок між активами (А), власним капіталом (К) і зобов'язанням (З), має наступний вигляд:

$$ГК = РП + (К-РП) + ЗМВП + ДЗ + ПЗ + Д - НА - (ОА-ГК) - В, \quad (6.1)$$

де НА – необоротні активи;

ОА – оборотні активи;

ГК – грошові кошти;

В – витрати майбутніх періодів;

К – власний капітал;

РП – реінвестований прибуток;
 ЗМВП – забезпечення майбутніх витрат і платежів;
 ДЗ – довгострокові зобов'язання;
 ПЗ – поточні зобов'язання;
 Д – доходи майбутніх періодів.

Оцінка впливу чинників на зміну залишків грошових коштів за наведеною факторною моделлю здійснюється методом прямого рахунку, на основі рівняння:

$$\Delta ГК = РП + \Delta(К - РП) + \Delta ЗМВП + \Delta ДЗ + \Delta ПЗ + \Delta Д - \Delta НА - \Delta(ОА - ГК) - \Delta В, \quad (6.2)$$

де Δ - абсолютна зміна відповідного показника у звітному періоді.

Аналіз руху грошових коштів за видами діяльності підприємства спрямовується на оцінку динаміки складу і структури грошового потоку, визначення показників чистого руху грошових коштів у досліджуваному періоді в цілому та за видами діяльності (операційної, інвестиційної та фінансової).

В аналізі грошових потоків застосовується ряд фінансових коефіцієнтів, які дозволяють узагальнити **результати руху коштів підприємства** – оцінити достатність чистого операційного грошового потоку, ліквідність операційного грошового потоку, ефективність грошового потоку.

1. Коефіцієнт достатності чистого операційного грошового потоку підприємства ($КД_{чгп}$) характеризує співвідношення чистого руху коштів від операційної діяльності і суми поточних видатків, які є наслідком операційної та фінансової діяльності підприємства. За нормальних умов значення цього коефіцієнта має перевищувати 100%, що є основою розширеного відтворення активів підприємства.

$$КД_{чгп} = \frac{ЧГП}{ОБ + \Delta З_{тмц} + Д}, \quad (6.3)$$

де ЧГП – чистий грошовий потік;

ОБ – сума виплат основного боргу по довго- і короткострокових кредитах і позиках підприємства;

$\Delta З_{тмц}$ – сума приросту запасів товарно-матеріальних цінностей;

Д – сума дивідендів, сплачених власниками (акціонерам) підприємства на вкладений капітал.

2. Коефіцієнт ліквідності операційного грошового потоку підприємства ($КЛ_{гп}$) характеризує ступінь достатності грошових коштів, отриманих унаслідок операційної діяльності для погашення операційних витрат підприємства. Даний коефіцієнт заслуговує на позитивну оцінку, якщо його значення перевищує 100%. Це означає, що надходження від операційної діяльності перевищують видатки на її здійснення і можуть використовуватись підприємством відповідно до стратегічної мети його розвитку.

$$КЛ_{гп} = \frac{ДГП - (ГК_k - ГК_n)}{ВГП}, \quad (6.4)$$

де ДГП – сума валового додатного грошового потоку (надходження коштів);

$ГК_k$ і $ГК_n$ – сума залишку коштів підприємства відповідно на кінець і початок розглянутого періоду;

$ВГП$ – сума валового від'ємного грошового потоку (витрати коштів).

3. Коефіцієнт ефективності грошового потоку підприємства ($KE_{гп}$) характеризує фінансово-господарську діяльність з точки зору її здатності створювати додаткові грошові кошти, що сприяє зростанню вартості абсолютно ліквідних активів підприємства і потенційному підвищенню його платоспроможності.

$$KE_{гп} = \frac{ЧГП}{ВГП} \quad (6.5)$$

Практичні завдання

Завдання 1

Проаналізувати джерела утворення і напрями витрачання грошових коштів підприємства. Використати інформацію, наведену у додатку В. За результатами аналізу зробити висновки. Розрахунки оформити у вигляді аналітичних таблиць.

Таблиця.6.1.

Джерела утворення на напрями витрачання грошових коштів

Показники	На початок періоду	На кінець періоду	Відхилення, інтерпретоване як	
			джерело коштів	витрата коштів
1. Необоротні активи				
1.1. Нематеріальні активи				
1.2. Основні засоби				
1.3. Інші необоротні активи				
2. Оборотні активи				
2.1. Запаси				
2.2. Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги				
2.3. Дебіторська заборгованість за розрахунками				
2.4. Грошові кошти та їх еквіваленти				
2.5. Інші оборотні активи				
3. Витрати майбутніх періодів				
3.1. Власний капітал				
3.2. Забезпечення майбутніх витрат і платежів				
3.3. Довгострокові зобов'язання				
4. Поточні зобов'язання				
4.1. Кредиторська заборгованість за товари				
4.2. Поточні зобов'язання за розрахунками				
4.3. Інші поточні зобов'язання				
5. Доходи майбутніх періодів				
Всього				

Завдання 2

Здійснити факторний аналіз грошових коштів підприємства. Використати інформацію, наведену у додатку В. За результатами аналізу зробити висновки. Взяти до уваги, що в досліджуваному періоді підприємство не здійснювало реінвестування прибутку. Розрахунки оформити у вигляді аналітичної таблиці.

Таблиця.6.2.

Визначення і оцінка впливу чинників
на зміну залишків грошових коштів підприємства

Показники	На початок періоду	На кінець періоду	Абс. відх.	Вплив на зміну залишків грошових коштів
1. Грошові кошти				
2. Необоротні активи				
3. Оборотні активи без урахування грошових коштів				
4. Витрати майбутніх періодів				
5. Власний капітал				
6. Забезпечення майбутніх витрат і платежів				
7. Довгострокові зобов'язання				
8. Поточні зобов'язання				
9. Доходи майбутніх періодів				

Завдання 3

Оцінити достатність, ліквідність та ефективність грошового потоку. Використати інформацію, наведену у додатку В. За результатами аналізу зробити висновки. Розрахунки оформити у вигляді аналітичних таблиць.

Таблиця.6.3

Динаміка фінансових коефіцієнтів,
що характеризують грошові потоки підприємства, %

Показники	Попередній період	Звітний період	Відхилення	
			абсолютне, %	відносне, %
Коефіцієнт достатності чистого операційного грошового потоку				
Коефіцієнт ліквідності операційного грошового потоку				
Коефіцієнт ефективності грошового потоку				

Завдання 4

Згідно зі звітом проаналізуйте рух коштів в результаті операційної діяльності і зробіть відповідні висновки.

Аналіз руху коштів від операційної діяльності

Показник	Джерело інформації	За звітний період	За попередній період	Зміни (+, -)
1. Прибуток від операційної діяльності до зміни в чистих оборотних активах				
2. Збільшення (зменшення) оборотних активів				
3. Збільшення (зменшення) витрат майбутніх періодів				
4. Збільшення (зменшення) поточних зобов'язань				
5. Збільшення (зменшення) доходів майбутніх періодів				
6. Грошові кошти від операційної діяльності				
7. Сплачені відсотки				
8. Сплачені податки на прибуток				
9. Чистий рух коштів від надзвичайних подій				
10. Рух коштів від надзвичайних подій				
11. Чистий рух коштів від операційної діяльності				

Завдання.5

Згідно зі звітом (див. додаток В) проаналізуйте рух коштів в результаті інвестиційної діяльності і зробіть відповідні висновки.

Аналіз руху коштів від інвестиційної діяльності (тис. грн.).

Показник	Джерело інформації	За звітний період	За попередній період	Зміни (+, -)
1	2	3	4	5
Реалізація фінансових інвестицій				
Реалізація необоротних активів				
1	2	3	4	5
Отримані відсотки				
Отримані дивіденди				
Інші надходження				
Придбання фінансових інвестицій				

Придбання необоротних активів				
Інші платежі				
Надходження коштів від надзвичайних подій				
Грошові кошти від інвестиційної діяльності				

Завдання 6

Згідно зі звітом проаналізуйте рух коштів в результаті фінансової діяльності і зробіть відповідні висновки.

Таблиця.6.6

Аналіз руху коштів від фінансової діяльності,(тис. грн.)

Показник	Джерело інформації	За звітний період	За попередній період	Зміни (+, -)
Надходження власного капіталу				
Отримані позики				
Погашення позик				
Сплачені дивіденди				
Інші платежі				
Чистий рух коштів від надзвичайних подій				
Рух коштів від надзвичайних подій				
Чистий рух коштів від фінансової діяльності				
Залишок коштів на кінець року				

ТЕМА ЗАНЯТТЯ 7. АНАЛІЗ ДІЛОВОЇ АКТИВНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Мета заняття: закріплення теоретичних знань та набуття практичних навичок щодо методики аналізу ділової активності підприємства.

Обладнання:

- методичні вказівки до виконання практичних завдань;
- тести;
- контрольні завдання; фінансова звітність конкретних підприємств
- калькулятори.

План заняття

1. Аналіз ступеня виконання плану за основними показниками діяльності підприємства, забезпечення заданих темпів їхнього зростання;
2. Оцінка рівня ефективності використання ресурсів підприємства.

Методичні рекомендації

Оцінку ділової активності доцільно проводити за групами показників з тим, щоб довести їх до відповідного управлінського персоналу підприємства, спільно виробити заходи щодо покращення показників діяльності, розробити еталонні для підприємства показники - завдання, які забезпечать йому конкурентоспроможність на ринку товарів і послуг.

Ділова активність підприємства проявляється в динамічності його розвитку, досягненні поставлених цілей, ефективному використанні економічного потенціалу, розширенні ринків збуту.

Ділову активність підприємства можна оцінювати як на якісному, так і на кількісному рівні.

Кількісна оцінка та аналіз ділової активності можуть бути здійснені за двома напрямками:

1. Ступені виконання плану за основними показниками, забезпечення заданих темпів їхнього зростання;

В якості критеріїв ділової активності використовують такі показники, як обсяг реалізації продукції, прибуток, величину капіталу, авансованого в активи підприємства. **При цьому враховують „золоте правило” економіки** підприємства, згідно з яким прибуток повинен зростати більш високими темпами, ніж обсяги реалізації продукції та вартість майна підприємства.

$$T_{np} \geq T_p \geq T_k \geq 100\%$$

2. Рівню ефективності використання ресурсів підприємства.

Для оцінки рівня ефективності використання ресурсів підприємства, як правило, використовують різні показники оборотності. Показники оборотності мають велике значення для оцінки фінансового стану компанії, оскільки швидкість обороту коштів безпосередньо впливає на платоспроможність фірми. На практиці найбільш часто використовуються наступні **показники ділової активності (табл..7.1).**

Тривалість операційного циклу

За цим показником визначають, **скільки днів у середньому потрібно для виробництва, продажу та оплати продукції підприємства.** Іншими словами, протягом якого періоду грошові кошти пов'язані в запасах. Розраховується тривалість операційного циклу таким чином:

$$T_{o.ц} = t_{об.з} + t_{об.д.з} \quad (7.1)$$

У більшості випадків підприємству необхідно прагнути до зменшення значення даного показника, тобто. до скорочення тривалості операційного циклу.

Тривалість фінансового циклу

Логіка розрахунку даного показника зводиться до наступного: на відміну від тривалості обороту дебіторської заборгованості, яка повинна бути якомога менше, кожне підприємство зацікавлене в тому, щоб тривалість обороту кредиторської заборгованості була більшою. Розглянуті вище положення дозволяють перейти до показника тривалості фінансового циклу, яка складається з наступних елементів:

$$T_{ф.ц} = t_{об.з} + t_{об.д.з} - t_{об.к.з} \quad (7.2)$$

Розрахунок показників ділової активності підприємства

Коефіцієнти	Формула розрахунку
1	2
Коефіцієнт оборотності активів (трансформації)	$K_A = \frac{ЧВР}{СВ_A} = \frac{\text{Чистий дохід (виручка) від реалізації}}{\text{Середньорічна вартість активів}}$
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	$K_{BK} = \frac{ЧВР}{СВ_{BK}} = \frac{\text{Чистий дохід (виручка) від реалізації}}{\text{Середньорічна вартість власного капіталу}}$
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	$K_{ДЗ} = \frac{ЧВР}{СВ_{ДЗ}} = \frac{\text{Чистий дохід (виручка) від реалізації}}{\text{Середньорічна вартість дебіторської заборгованості}}$
Період оборотності дебіторської заборгованості	$t_{ДЗ} = \frac{\text{Кількості днів в періоді}}{K_{ДЗ}}$
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	$K_{КЗ} = \frac{C_{РП}}{СВ_{КЗ}} = \frac{\text{Собівартість реаліз. продукції}}{\text{Середня вартість кредиторської заборгованості}}$
Період оборотності кредиторської заборгованості	$t_{КЗ} = \frac{\text{Кількості днів в періоді}}{K_{КЗ}}$
Коефіцієнт оборотності запасів	$K_{OЗ} = \frac{C_{РП}}{СВ_{ТМЗ}} = \frac{\text{Собівартість реалізованої продукції}}{\text{Середньорічна вартість товарно – матеріальних запасів}}$
Тривалість обігу запасів	$t_3 = \frac{\text{Кількості днів в періоді}}{K_{OЗ}}$
Тривалість операційного циклу	$T_{OЦ} = t_3 + t_{ДЗ}$
Тривалість фінансового циклу (тривалість обігу оборотного капіталу)	$T_{ФЦ} = T_{OЦ} - t_{КЗ} = t_3 + t_{ДЗ} - t_{КЗ}$
Коефіцієнт оборотності основних засобів (фондовіддача)	$K_{КД} = \frac{ЧВР}{СВ_{OЗ}} = \frac{\text{Чистий дохід (виручка) від реалізації}}{\text{Середньорічна вартість основних засобів}}$

Якщо значення даного показника позитивне, то підприємство відчуває потребу в грошових коштах. Негативне значення показника тривалості обороту оборотного капіталу свідчить про те, що підприємство має у безоплатному користуванні чужі гроші.

Практичні завдання

Завдання 1 Проаналізувати на основі фінансової звітності підприємства співвідношення динаміки активів підприємства з динамікою обсягу реалізації продукції та прибутку.

Таблиця 7.2

Динаміка основних показників діяльності підприємства (тис. грн.)

Показники	Джерело інформації	Звітний рік	Минулий рік	Відхилення	Темп приросту, %
1. Обсяг реалізації продукції					
2. Вартість активів					
3. Валовий прибуток					

Завдання 2.

Згідно з даними фінансової звітності підприємства проаналізуйте динаміку виручки від реалізації продукції. Визначте вплив факторів на дохід від реалізації.

Таблиця 7.3

Вплив факторів на дохід від реалізації.

Номер рядка	Показник	Період		Відхилення (+, --)
		попередній	звітний	
1	Середньорічна вартість активів, тис. грн.			
2	Ресурсовіддача, грн. (з точністю до 0,01)			
3	Виручка від реалізації продукції, тис. грн. у тому числі за рахунок змін: а) вартості активів; б) ресурсовіддачі	Для розрахунків:		

Завдання 3.

1. Розрахуйте показники ділової активності підприємства за звітний період (див. форми №1 №2 досліджуваного підприємства.)

2. Зробіть відповідні висновки щодо залежності коефіцієнтів оборотності від зміни складу оборотних активів підприємства.

Таблиця 7.4

Аналіз показників ділової активності підприємства

Показник	формула	Джерело інформації	Розрахунок		Рівень показника		Відхилення (+,-)
			мін. рік	зв. рік	мін. рік	зв. рік	
А	1	2	3		4		
Коефіцієнт оборотності активів (коефіцієнт трансформації) ($k_{об.а}$)							
Коефіцієнт оборотності оборотних активів ($k_{об.о.а}$)							
Коефіцієнт оборотності запасів ($k_{об.з}$)							
Показник тривалості обороту запасів							
Коефіцієнт оборотності готової продукції ($k_{об.гп}$)							
Показник тривалості обороту готової продукції							
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості ($k_{об.дз}$)							
Показник тривалості обороту дебіторської заборгованості							
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості ($k_{об.кз}$)							
Показник періоду обороту кредиторської заборгованості ($t_{об.кз}$)							
Тривалість операційного циклу ($T_{о.ц}$)							
Тривалість оборотності оборотного капіталу або тривалість фінансового циклу ($T_{ф.ц}$)							

Завдання 4.

Розрахуйте показники ефективності використання основних фондів та трудових ресурсів. Ступінь впливу факторів на зміну фондівддачі основних фондів визначити за допомогою факторного аналізу, який проводиться методом елімінування.

Таблиця 7.5

Показники	Формула	Джерело інформації	Минулий рік	Звітний рік	Відхилення	
					абсол.	%
А	1	2	3	4	5	6
1. Виручка від реалізації продукції, тис. грн.	X					
2. Середньооблікова чисельність працівників, чол..	X	X	300	320		
3. Продуктивність праці одного середньооблікового		X				

працівника, тис. грн.						
4. Середньорічна вартість основних фондів, тис. грн.	X					
5. Фондоозброєння праці одного середньооблікового працівника, тис. грн.		X				
6. Фондовіддача основних фондів, грн. у тому числі за рахунок змін: а) продуктивності праці; б) фон доозброєння праці		X	Для розрахунків:			

Завдання 5

1. Розрахуйте показники ефективності використання оборотного капіталу:

- оборотність обігових коштів (кількість днів);
- коефіцієнт оборотності обігових коштів (кількість оборотів);
- розмір додатково залучених або вивільнених з обороту обігових коштів у зв'язку зі змінами тривалості обороту.

2. Дайте оцінку ділової активності підприємства та визначте шляхи підвищення ефективності використання оборотних активів.

Таблиця 7.6

Аналіз показників ефективності використання оборотного капіталу підприємства

Показники	Формула	Джерело інформації	Минулий рік	Звітний рік	Відхилення	Темп росту, %
A	1	2	3	4	5	6
1. Виручка від реалізації, тис. грн.	X					
2. Кількість днів періоду, що аналізується	X	X	360	360		
3. Одноденна виручка, тис. грн.		X				
4. Середній залишок обігових коштів, тис. грн.	X					
5. Оборотність обігових коштів, днів						
6. Коефіцієнт оборотності обігових коштів, кількість оборотів						
7. Вивільнено з обігу (-), тис. грн. залучено до обігу (+), тис. грн.	X	X	Для розрахунку:			

ТЕМА ЗАНЯТТЯ 8. АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Мета заняття: закріплення теоретичних знань та набуття практичних навичок щодо методики аналізу фінансової стійкості підприємства.

Обладнання:

- методичні вказівки до виконання практичних завдань;
- тести;
- контрольні завдання; фінансова звітність конкретних підприємств
- калькулятори.

План занять

1. Сутність фінансової стійкості. Типи фінансової стійкості
2. Відносні показники фінансової стійкості підприємства.
3. Абсолютні показники фінансової стійкості підприємства.
4. Узагальнюючі показники фінансової стійкості.
5. Оцінка запасу фінансової стійкості

Методичні рекомендації

Одна з найважливіших характеристик фінансового стану підприємства - стабільність його діяльності з позиції довгострокової перспективи. Вона пов'язана насамперед із загальною фінансовою структурою підприємства, ступенем його залежності від кредиторів і інвесторів.

Фінансова стабільність — це спроможність підприємства досягати стану фінансової рівноваги при збереженні достатнього ступеня фінансової стійкості та зберігати цей стан у довгостроковій перспективі при ефективному управлінні фінансами.

Фінансова стійкість — це спроможність підприємства забезпечувати пропорційний розвиток при збереженні достатнього рівня плато- та кредитоспроможності. Фінансова стійкість — один із головних чинників, що впливає на досягнення підприємством фінансової рівноваги та фінансової стабільності

Розрізняють чотири типи фінансової стійкості підприємства:

1. **абсолютна стійкість** — цей тип фінансової ситуації зустрічається рідко та вказує, що для забезпечення запасів достатньо власного оборотного капіталу; платоспроможність підприємства гарантовано;

2. **нормальна стійкість** — для забезпечення запасів залучають власний (постійний) капітал та довгострокові кредити і позики; платоспроможність гарантовано;

3. **передкризовий (критичний) фінансовий стан** — для забезпечення запасів крім власного оборотного капіталу та довгострокових кредитів і позик залучають короткострокові кредити та позики. Платоспроможність порушено, але є можливість її відновити за рахунок скорочення дебіторської заборгованості, прискорення оборотності запасів;

4. **кризовий фінансовий стан** — для забезпечення запасів не вистачає зазначених джерел їх фінансування; підприємству загрожує банкрутство, поновлення запасів відбувається за рахунок коштів, які сформувалися через уповільнення оборотності кредиторської заборгованості.

Розрахунок коефіцієнтів фінансової стійкості (капіталізації) підприємства

Показник	Формула розрахунку
1	2
Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії)	$K_{авт} = \frac{ВК}{ВБ} = \frac{Власний\ капітал}{Валюта\ балансу}$
Коефіцієнт концентрації позичкового капіталу	$K_{фін} = \frac{ЗК}{ВБ} = \frac{Залучений\ капітал}{Валюта\ балансу}$
Коефіцієнт фінансової залежності (коефіцієнт фінансування)	$K_{зал} = \frac{ВБ}{ВК} = \frac{Валюта\ балансу}{Власний\ капітал}$
Коефіцієнт фінансового ризику (фінансового левереджу)	$K_{ф.р.} = \frac{ЗК}{ВК} = \frac{Залучений\ капітал}{Власний\ капітал}$
Коефіцієнт покриття залучених коштів власним капіталом (коефіцієнт платоспроможності)	$K_{пл.спр.} = \frac{ВК}{ЗК} = \frac{Власний\ капітал}{Залучений\ капітал}$
Коефіцієнт поточної заборгованості	$K_{п.з.} = \frac{КЗ}{ВБ} = \frac{Короткострокові\ зобов'язання}{Валюта\ балансу}$
Коефіцієнт забезпечення власним оборотним капіталом	$K_{заб} = \frac{ВOK}{VarOK} = \frac{Власний\ оборотний\ капітал}{Оборотні\ активи}$
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	$K_{ман} = \frac{ВOK}{ВК} = \frac{Власний\ оборотний\ капітал}{Власний\ капітал}$
Коефіцієнт структури покриття довгострокових вкладень	$K_{п.дв.} = \frac{ДЗ}{НА} = \frac{Довгострокові\ зобов'язання}{Необоротні\ активи}$
Коефіцієнт фінансової залежності капіталізованих джерел	$K_{ф.зал.} = \frac{ДЗ}{ВК + ДЗ} = \frac{Довгострокові\ зобов'язання}{Власний\ капітал + Довг. з}$
Коефіцієнт фінансової незалежності капіталізованих джерел	$K_{ф.нез.} = \frac{ВК}{ВК + ДЗ} = \frac{Власний\ капітал}{Власний\ капітал + Довг. з}$
Коефіцієнт фінансової стійкості (довгострокового фінансування)	$K_{ф.с.} = \frac{ВOK + ДЗ}{ВБ} = \frac{Власний\ обор.капітал + Довг. зобов'язання}{Валюта\ бала}$

Існує два основних підходи до визначення типу фінансової стійкості підприємства:

1) Оцінка фінансової стійкості підприємства з використанням фінансових коефіцієнтів, **розрахованих по пасиву балансу** (за даними про джерела фінансування). У цьому випадку оцінка фінансової стійкості підприємства проводиться тільки на підставі даних пасиву балансу.

З цією метою розраховують **коефіцієнти капіталізації**, що характеризують фінансовий стан підприємства з позицій структури джерел коштів (**відносні показники фінансової стійкості**) Коефіцієнти капіталізації представлені в таблиці 8.1.

2) для оцінки фінансової стійкості підприємства необхідно аналізувати взаємозв'язок між активом і пасивом балансу, т. е. простежувати напрями використання коштів. З цією метою розраховують **коефіцієнти покриття**, що характеризують фінансову стійкість з позицій витрат, пов'язаних з обслуговуванням зовнішніх джерел залучених коштів (**абсолютні показники фінансової стійкості**).

Для підприємства дуже важливо знайти оптимальне співвідношення коефіцієнта фінансової автономії і коефіцієнта маневреності власного капіталу, іншими словами, співвідношення власного і позикового капіталу.

Коефіцієнти покриття, що характеризують фінансову стійкість з позицій витрат, пов'язаних з обслуговуванням зовнішніх джерел залучених коштів. (Таблиця 8.2).

Таблиця 8.2

Матеріальні оборотні активи підприємства і джерела їх формування

Показник	Формула розрахунку
Запаси (З)	$Z = BZ + Tв + НВ + ГП + Т = \text{Виробничі запаси} + \text{Тварини} + \text{Незавершене виробництво} + \text{Готова продукція} + \text{Товари}$
Власний оборотний капітал (ВОК)	$ВОК = ВК - НА = \text{Власний капітал} - \text{Необоротні активи}$
Загальна величина основних джерел формування запасів ($K_{с.дз}$)	$K_{с.дз} = ВОК + \text{Довгострокові зобов'язання}$
Загальна величина основних джерел формування запасів	$K_o = K_{с.дз} + \text{Короткострокові кредити}$
Надлишок або недостача власного оборотного капіталу	$\pm \Phi^C = K_{с.об} - Z$
Надлишок або недостача власного оборотного капіталу та довгострокових позикових джерел для формування запасів	$\pm \Phi^T = K_{с.дз} - Z$
Надлишок або недостача загальної величини основних джерел формування запасів	$\pm \Phi^O = K_o - Z$

$$S(\Phi) = \begin{cases} 1, & \text{якщо } \Phi > 0 \\ 0, & \text{якщо } \Phi < 0. \end{cases}$$

Інтегральний підхід дає змогу дати інтегровану оцінку ступеню фінансової стійкості. Показники фінансової стійкості за цього підходу характеризують стан і структуру активів підприємства та забезпеченість їх джерелами покриття.

Узагальнюючий показник зміни фінансової стійкості підприємства :

$$\Phi_c = \frac{(1+2K_{д.п}^1 + 3_{в.о.к} + 1:K_{з.с} + K_{р.в} + K_{п.а})^1}{(1+2K_{д.п}^0 + 3_{в.о.к} + 1:K_{з.с} + K_{р.в} + K_{п.а})^0} - 1, \quad (8.1)$$

де $K_{д.п}^1$, $K_{д.п}^0$ — коефіцієнт довгострокового залучення коштів у звітному та попередньому періодах; $3_{в.о.к}^1$, $3_{в.о.к}^0$ — коефіцієнт забезпечення матеріальних запасів власними оборотними коштами у звітному та попередньому періодах; $K_{з.с}^1$, $K_{з.с}^0$ — коефіцієнт співвідношення позикових та власних коштів у звітному та попередньому періодах; $K_{р.в}^1$, $K_{р.в}^0$ — коефіцієнт реальної вартості майна; $K_{п.а}^1$, $K_{п.а}^0$ — коефіцієнт постійного активу.

Критерії оцінки цього показника такі:

якщо $\Phi_c > 0$, то це свідчить про збільшення фінансової стійкості підприємства;

якщо $\Phi_c < 0$, то це свідчить про зниження фінансової стійкості підприємства.

Отже, велика кількість підходів до визначення фінансової стійкості підприємства свідчить про багатогранність цього поняття.

Абсолютні показники фінансової стійкості

Матеріальними оборотними коштами підприємства є запаси, вартість яких відбивається в другому розділі активу балансу. Кількісне значення даного показника визначається підсумовуванням даних по наступних балансових статтях: виробничі запаси, тварини на вирощуванні і відгодівлі, незавершене виробництво, готова продукція, товари. Формулу розрахунку вартості матеріальних оборотних коштів підприємства можна представити таким чином:

$$З = (\text{стр.100} + \text{стр.110} + \text{стр.120} + \text{стр.130} + \text{стор. 140}) \Phi 1, \quad (8.2)$$

Для характеристики джерел формування матеріальних оборотних коштів (запасів) використовується декілька показників, які і характеризують види джерел.

1. Власні оборотні кошти:

$$K_{соб} = 1П - 1А = \text{стр.380 ф1} - \text{стр.080 ф1} = (11А + 111А) - (11П + 111П + 1ВП + ВП) = (\text{стр.260 ф1} + \text{стр.270 ф1}) - (\text{стр.430 ф1} + \text{стр.480 ф1} + \text{стр.620 ф1} + \text{стр.630 ф1}) \quad (8.3)$$

2. Власні оборотні кошти і довгострокові позикові джерела формування запасів (функціонуючий капітал):

$$K_{сдз} = K_{соб} + 111П = (\text{стр.380 ф1} - \text{стр.080 ф1}) + \text{стр.480 ф1}, \quad (8.4)$$

3. Загальна величина основних джерел формування запасів:

$$До = K_{сдз} + \text{Короткострокові кредити} _ \text{Необоротні активи} = \text{стр.380 ф1} + \text{стр.480 ф1} + \text{стр.500 ф1} - \text{стр.080 ф1}, \quad (8.5)$$

Трьом показникам наявності джерел формування запасів відповідає три показники забезпеченості запасів джерелами формування:

- надлишок (+) або (-) власних оборотних засобів :

$$\pm \Phi_c = K_{соб} - З, \quad (8.6)$$

- надлишок (+) або (-) власних оборотних засобів і довгострокових позикових джерел формування запасів:

$$\pm \Phi_t = K_{сдз} - З, \quad (8.7)$$

- надлишок (+) або недолік (-) загальної величини основних джерел формування запасів:

$$\pm \Phi_0 = D_0 - Z, \quad (8.8)$$

За допомогою цих показників визначається трикомпонентний показник типу фінансової стійкості підприємства:

$$S(\Phi) = 1, \text{ якщо } \Phi > 0; 0, \text{ якщо } \Phi < 0, \quad (8.9)$$

Після проведення розрахунків приведених вище показників по критерію фінансової стійкості підприємство може бути віднесене до одного з чотирьох типів.

1. Абсолютна фінансова стійкість. Трикомпонентний показник типу фінансової стійкості має наступний вигляд: $S = \{1, 1, 1\}$.

Такий тип фінансової стійкості характеризується тим, що всі запаси підприємства покриваються власними оборотними коштами, тобто фірма не залежить від зовнішніх кредиторів. Така ситуація зустрічається у край рідко. Більш того, вона навряд чи може розглядатися як ідеальна, оскільки означає, що керівництво підприємства не уміє, не бажає або не має можливості використовувати зовнішні джерела засобів для основної діяльності.

2. Нормальна фінансова стійкість. Показник типу фінансової стійкості має вигляд: $S = \{0, 1, 1\}$

У цій ситуації підприємство використовує для покриття запасів, окрім власних оборотних коштів, також і довгостроковий позичковий капітал. Такий тип фінансування запасів є нормальним з погляду фінансового менеджменту. Нормальна фінансова стійкість є найбільш бажаною для підприємства.

3. Нестійке фінансове положення. Показник типу фінансової стійкості має вигляд: $S = \{0, 0, 1\}$

Така ситуація характеризується у підприємства «нормальних» джерел для фінансування запасів. У цій ситуації ще існує можливість відновлення рівноваги за рахунок поповнення джерел власних засобів, скорочення дебіторської заборгованості, прискорення оборотності запасів.

4. Кризовий фінансовий стан: $S = \{0, 0, 0\}$

Характеризується ситуацією, при якій підприємство має кредити та позики, що не погашені в строк, а також прострочену кредиторську і дебіторську заборгованість. В цьому випадку можна говорити про те, що підприємство на межі банкрутства.

Представимо визначені оцінки показників фінансової стійкості підприємства у вигляді таблиці 8.3

Оцінка запасу фінансової стійкості

Для розрахунку запасу фінансової стійкості (зони безпечності) підприємства використовують такі показники форми № 2:

- Чистий дохід (виручку від реалізації без ПДВ і АЗ) (рядок 2000 ф. № 2);
- маржинальний дохід (ряд. 050 ф. № 2);
- постійні витрати (рядки 070, 080 ф. № 2).

На основі вказаних даних форми № 2 визначають поріг рентабельності та запас фінансової стійкості.

Критерії оцінки фінансової стійкості підприємства

Пок азник	Тип фінансової стійкості			
	абсолю тна стійкість	нормальн а стійкість	нестійкий стан	кризовий стан
$\Phi^c = K_{с. об} - 3$	$\Phi^c \leq 0$	$\Phi^c < 0$	$\Phi^c < 0$	$\Phi^c < 0$
$\Phi^T = K_{с. д. з} - 3$	$\Phi^T \geq 0$	$\Phi^T \geq 0$	$\Phi^T < 0$	$\Phi^T < 0$
$\Phi^o = K_o - 3$	$\Phi^o \geq 0$	$\Phi^o \geq 0$	$\Phi^o \geq 0$	$\Phi^o < 0$
Стисла характерис тика	Висока платоспро- можність: підприємство не залежить від кредитів	Нормальна платоспроможніст ь: ефективне використання позикових коштів — висока дохідність виробничої діяль- ності	Порушення платоспроможності: необхідне залучення додаткових джерел	Неплатоспроможність під- приємства — межа банкрутства

Маржинальний дохід підприємства являє собою постійні витрати і прибуток.

Поріг рентабельності ($\Pi_{рен}$) являє собою відношення суми постійних витрат (ПВ) до питомої ваги маржинального доходу у виручці (ПВМД):

$$\Pi_{рен} = \frac{ПВ}{ПВМД}.$$

Економічний зміст цього показника полягає в тому, що визначається та сума виручки, яка необхідна для покриття всіх постійних витрат підприємства. Рентабельність тут дорівнює нулю. За допомогою цього показника розраховують **запас фінансової стійкості (ЗФС)**:

$$ЗФС = \frac{ВР - \Pi_{рен}}{ВВ} \cdot 100\%,$$

$$\text{або } ЗФС = ВР - \Pi_{рен}.$$

Практичні завдання

Завдання 1

Згідно з балансом підприємства, що досліджується, провести аналіз абсолютних показників фінансової стійкості підприємства і зробити відповідні висновки.

Аналіз абсолютних показників фінансової стійкості підприємства (тис. грн.)

Показник	Джерело інформації	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	Зміни (+, -)
А	1	2	3	4
Власний капітал				
Необоротні активи				
Наявність власних оборотних коштів				
Довгострокові зобов'язання				

Функціонуючий капітал				
Короткострокові кредити банку				
Загальна величина джерел формування запасів і витрат				
Загальна величина запасів і витрат				
Надлишок (+) або нестача (-) власних оборотних коштів для формування запасів і витрат				
Надлишок (+) або нестача (-) власного капіталу і довгострокових зобов'язань для формування запасів і витрат				
Надлишок (+) або нестача (-) загальної величини основних джерел формування запасів і витрат				
Трикомпонентний показник типу фінансової стійкості				

Завдання 2

Згідно з балансом провести розрахунок наявності власних оборотних коштів підприємства і зробити відповідні висновки.

Таблиця 8.5

Розрахунок і аналіз наявності власних оборотних коштів підприємства (тис. грн.)

№ п/п	Показник	Джерело інформації	На початок року	На кінець року	Зміни за рік
1	2	3	4	5	6
Перший спосіб розрахунку					
1.	Джерела власних коштів				
2.	Довгострокові кредити				
3.	Довгострокові позики				
4.	Джерела власних і довгострокових позикових коштів				
5.	Необоротні активи				
6.	Наявність власних оборотних коштів і довгострокових позикових коштів				

<i>Другий спосіб розрахунку</i>					
7.	Запаси і витрати				
8.	Грошові кошти, розрахунки та інші активи				
9.	разом оборотних коштів				
10.	Короткострокові кредити, розрахунки та інші пасиви				
11.	Наявність власних оборотних коштів				
12.	Питома вага власних оборотних коштів у загальній сумі оборотних коштів, %				

Завдання 3

Проаналізуйте ступінь забезпечення поточних активів підприємства власними оборотними коштами. Зробіть висновки за результатами розрахунків.

Таблиця 8.6

Аналіз ступеню забезпечення поточних активів підприємства власними оборотними коштами

Показники	Джере- ло інформа ції	На початок року тис. грн.	На кінець року тис. грн.	Відхилен ня (+,-) тис. грн.	Темп росту, %
А	1	2	3	4	5
1. Запаси та витрати					
2. Грошові кошти, дебіторська заборгованість та інші оборотні активи					
3. Всього поточних активів підприємства					
4. Власний капітал					
5. Необоротні активи					
6. Наявність власних оборотних коштів підприємства					
7. Коефіцієнт забезпечення власними оборотними коштами, %					X

Завдання 4

1. Згідно з балансом розрахуйте показники фінансової стійкості підприємства:
2. Зробіть обґрунтований висновок щодо залежності фінансової сталості підприємства від змін у структурі джерел фінансових ресурсів підприємства.

Аналіз відносних показників фінансової стійкості підприємства

Показник	Формула розрахунку	Джерело інформації	Рівень показника		
			початок періоду	кінець періоду	зміни (+,-)
A	1	2	4	5	6
Коефіцієнт маневреності власного капіталу					
Коефіцієнт структури покриття довгострокових вкладів					
Коефіцієнт довгострокового залучення позикових засобів					
Коефіцієнт фінансової незалежності капіталізованих джерел					
Коефіцієнт забезпеченості оборотних засобів власними оборотними коштами					
Коефіцієнт забезпеченості запасів і витрат власними оборотними коштами					

ТЕМА ЗАНЯТТЯ 9. АНАЛІЗ ЛІКВІДНОСТІ Й ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ

Мета заняття: закріплення теоретичних знань та набуття практичних навичок щодо методики аналізу ліквідності та платоспроможності підприємства.

Обладнання:

- методичні вказівки до виконання практичних завдань;
- тести; контрольні завдання;
- форми фінансової звітності конкретного підприємства;
- калькулятори

План заняття

1. Аналіз ліквідності балансу підприємства.
2. Методи оцінки ліквідності підприємства.
3. Оцінка платоспроможності підприємства.

Методичні рекомендації

Задача аналізу ліквідності балансу виникає в зв'язку з необхідністю давати оцінку кредитоспроможності підприємства, тобто його здатності вчасно і цілком розраховуватися по усіх своїх зобов'язаннях.

Під ліквідністю розуміють мобільність активів, їх спроможність (у разі потреби і за короткої проміжок часу) перетворюватися з натурально-речовинної форми в грошову

Ліквідність балансу визначається як ступінь покриття зобов'язань організації її активами, термін перетворення яких у гроші відповідає терміну погашення зобов'язань. **Аналіз ліквідності балансу полягає** в порівнянні засобів по активу, згрупованих за ступенем їхньої ліквідності і розташованих у порядку убутання ліквідності, із зобов'язаннями по пасиву, згрупованими по термінах їхнього погашення і розташованими в порядку зростання термінів.

Найбільш ліквідні активи – А1 - (грошові кошти і короткострокові фінансові вкладення підприємства) повинні бути більше або рівні найбільш терміновим зобов'язанням – П1 - (кредиторської заборгованості й інших короткострокових пасивів).

$$A1 = \text{стр. 220 ф. 1} + \text{стр. 230 ф. 1} + \text{стр. 240 ф. 1.}$$

$$П1 = \text{стр. 530 ф.1}$$

Швидко реалізовані активи – А2 - (дебіторська заборгованість з терміном погашення менш року та інші оборотні активи) повинні бути більше або дорівнювати короткостроковим пасивам - П2 - (короткостроковим позиковим засобам).

$$A2 = \text{стр. 130 ф.1} + \text{стр.140 ф.1} + \text{стр. 150 ф.1} + \text{стр.160 ф. 1} + \text{стр. 170 ф.1} + \text{стр. 180 ф.1} + \text{стр. 190 ф.1} + \text{стр. 200 ф.1} + \text{стр.210 ф.1}$$

$$П2 = IVП - \text{стр.530 ф. 1} + IIIП + VP = \text{стр.620 Ф.1} - \text{стр.530 ф.1} + \text{стр.430 ф. 1} + \text{стр. 630 ф. 1} = \text{стр.640 ф. 1} - \text{стр. 380 ф. 1} - \text{стр. 480 ф.1} - \text{стр. 530 ф. 1} = Б - IP - IIIП - \text{стр.530 ф.1}$$

Повільно реалізовані активи – А3 - (дебіторська заборгованість з терміном погашення більш року, запаси за винятком витрат майбутніх періодів, ПДВ по придбаних цінностях і довгострокових фінансових вкладеннях) повинні бути більше або дорівнювати довгостроковим пасивам – П3- (довгостроковим позиковим засобам).

$$A3 = \text{стр.100 ф.1} + \text{стр.110 ф.1} + \text{стр. 120 ф.1} + \text{стр.250 ф.1} + \text{стр.270 ф.1}$$

$$П3 = IIIП + IIП + VP = \text{стр. 480 ф. 1} + \text{стр. 430 ф. 1} + \text{стр. 630 ф.1}$$

Важко реалізовані активи – А4 - (необоротні активи за винятком довгострокових фінансових вкладень) повинні бути менше або дорівнювати постійним пасивам – П4 - (капітал і резерви, доходи майбутніх періодів, резерви майбутніх витрат і платежів, скоректовані на величину витрат майбутніх періодів).

$$A4 = IP = \text{стр.080 ф.1.}$$

$$П4 = IP = \text{стр. 380 ф. 1.}$$

Таким чином, абсолютно ліквідним є такий баланс, при якому досягається співвідношення:

$$A1 \geq П1; \quad A2 \geq П2; \quad A3 \geq П3; \quad (9.1)$$

- $A4 \leq П4$ - має балансуєчий характер та підтверджує наявність у суб'єкта господарювання власних оборотних коштів і означає дотримання мінімальної умови фінансової стійкості.

ВИСНОВОК Від структури оборотних активів за ступенем ліквідності залежить платоспроможність підприємства.

Узагальнюючий показник ліквідності на початок і кінець звітної періоду можна визначити за такою формулою:

$$L_{узаг} = \frac{A_1 \cdot \partial_1 + A_2 \cdot \partial_2 + A_3 \cdot \partial_3}{\Pi_1 \cdot \partial_1 + \Pi_2 \cdot \partial_2 + \Pi_3 \cdot \partial_3}, \quad (9.2)$$

де A_1, A_2, A_3 – активи по групах ліквідності; $\partial_1, \partial_2, \partial_3$ - частки цих груп активів у валюті балансу;

Π_1, Π_2, Π_3 - пасиви за ступенями терміновості оплати; $\partial_1, \partial_2, \partial_3$ - частки цих груп активів у валюті балансу.

Як уже було сказано, ліквідність - це здатність будь-яких активів трансформуватися в гроші, а **рівень ліквідності** визначається тривалістю періоду, протягом якого таку трансформацію можна здійснити. Чим коротший цей період, тим вища ліквідність.

З цією метою визначається **індекс ліквідності**, що показує кількість днів, необхідних для перетворення поточних активів у готівку і розраховується за наступним алгоритмом:

$$I_{л} = \frac{\sum P \cdot q}{\sum P}, \quad (9.3)$$

де P – вартість поточних активів;

q – термін перетворення у готівку.

Платоспроможність підприємства характеризується його можливістю і здатністю своєчасно й повністю виконувати свої фінансові зобов'язання перед внутрішніми та зовнішніми партнерами, а також державою .

Поточна платоспроможність характеризує поточний стан розрахунків на підприємстві та аналізується на основі даних про його фінансові потоки: приток грошових коштів має забезпечити покриття поточних зобов'язань господарюючого суб'єкта.

Перспективна платоспроможність визначає можливість підприємства у майбутньому розраховуватися за своїми короткостроковими боргами і досліджується переважно за допомогою показників ліквідності.

ВИСНОВОК

1. Від рівня ліквідності залежить як перспективна, так і поточна платоспроможність.
2. Ліквідність і платоспроможність не тотожні.
3. Ліквідність є більш місткою категорією, ніж платоспроможність.

Ліквідність підприємства — це мобільність підприємства, його спроможність (при виникненні будь-яких обставин) за рахунок внутрішніх і зовнішніх джерел оперативно вишукувати резерви платіжних коштів, необхідних для погашення боргів, і постійно, на будь-який момент часу, підтримувати рівновагу між обсягами і строками перетворення активів у грошові кошти та обсягами і строками погашення зобов'язань.

Практичні завдання

Завдання 1. Вихідні дані для розрахунку ліквідності балансу та результати порівняння фактичних співвідношень статей активу та пасиву з точки зору ліквідності балансу у порівнянні з рекомендованими навести у таблицях 9.1-9.2.

Таблиця 9.1

Результати розрахунків аналізу ліквідності балансу, тис. грн.

Показники активу балансу	1-й період	2 – й період	Показники пасиву балансу	1-й період	2 – й період	Платіжний надлишок (недолік), тис. грн.	
						1-й період	2 – й період
1.Найбільш ліквідні активи (A1)			1.Найбільш термінові пасиви (П1)				
2.Швидко реалізовані активи (A11)			2.Короткострокові пасиви (П11)				
3.Повільно реалізовані активи (A111)			3.Довгострокові пасиви (П111)				
4.Важко реалізовані активи (A1V)			4.Постійні пасиви (ПV)				
Усього			Усього				

Таблиця 9.2

Порівняння абсолютно ліквідного балансу з фактичним

Абсолютно ліквідний баланс	Співвідношення активів та пасивів фактичного балансу	
	1 – й	2 – й період
A1≥П1		
A2≥П2		
A3≥П3		
A4≤П4		

Треба звернути увагу на те, що у разі виконання зазначених умов (1) баланс вважається абсолютно ліквідним, а підприємство платоспроможним. У протилежному разі баланс неліквідний і підприємство вважається неплатоспроможним.

Результати порівняння перших двох груп свідчать про поточну ліквідність, третьої групи — про перспективну ліквідність, оскільки тут розглядаються майбутні надходження та витрачання.

Зробити висновки за результатами аналізу ліквідності балансу.

Завдання 2.

На основі даних балансу та аналітичних розрахунків проаналізувати ліквідність й платоспроможність підприємства. За результатами досліджень зробити висновки.

Розрахунок коефіцієнтів ліквідності підприємства

Назва показника	Формула розрахунку
Коефіцієнт покриття (поточний коефіцієнт ліквідності), КП	$KП = (A1+A2+A3)/(П1+П2) = \text{Поточні активи} / \text{Поточні пасиви}$
Коефіцієнт швидкої ліквідності (проміжний коефіцієнт покриття), $KП_{ср.}$	$KП_{ср.} = (A1+A2)/(П1+П2) = (\text{Поточні активи} - \text{Запаси}) / \text{Поточні пасиви}$
Коефіцієнт абсолютної (миттєвої) ліквідності, $KП_{абс.}$	$KП_{абс.} = Л1/(П1+П2) = \text{Грошові кошти} / \text{Поточні пасиви}$
Чистий оборотний капітал, ЧОК, (тис.грн)	$ЧОК = \text{Оборотні активи} - \text{Поточні зобов'язання}$

ТЕМА ЗАНЯТТЯ 10. ІНТЕГРАЛЬНА ОЦІНКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

Мета заняття: закріплення теоретичних знань та набуття практичних навичок щодо методики комплексної оцінки фінансового стану підприємства.

Обладнання:

- завдання і методичні вказівки до виконання практичних завдань;
- тести;
- фінансова звітність конкретних підприємств;
- калькулятори

План заняття

1. Методика узагальнюючої оцінки фінансового стану підприємства.
2. Методи рейтингової оцінки.

Методичні рекомендації

Етапами аналізу комплексної порівняльної рейтингової оцінки фінансового стану підприємства є:

- збір і аналітична обробка вихідної інформації за аналізований період;
- обґрунтування системи показників, що використовуються для рейтингової оцінки фінансового стану, рентабельності і ділової активності підприємства, їх класифікація і розрахунок підсумкового показника рейтингової оцінки;
- ранжирування підприємств за рейтингом.

Комплексний фінансовий аналіз і підсумкова рейтингова оцінка мають враховувати всі найважливіші параметри (показники) фінансово-господарської і виробничої діяльності підприємства. Точна і об'єктивна оцінка фінансового стану не може ґрунтуватися на довільному наборі показників.

Пропонована система показників ґрунтується на довільному наборі показників.

Для визначення рейтингу підприємств пропонується використовувати п'ять показників, які найчастіше застосовуються і найбільш повно характеризують фінансовий стан:

- коефіцієнт забезпеченості власними коштами;
- коефіцієнт поточної ліквідності;
- коефіцієнт оборотності авансованого капіталу;
- валова рентабельність продажів;
- рентабельність власного капіталу.

1. Коефіцієнт забезпеченості власними коштами ($K_{з.вл.к}$) характеризує наявність у підприємства власних оборотних коштів, необхідних для його стійкості. Нормативне значення $K_{з.вл.к} \geq 0,1$.

2. Коефіцієнт поточної ліквідності ($K_{п.л}$), що характеризує ступінь покриття всіма оборотними активами підприємства суми поточних зобов'язань. Нормативне значення $K_{п.л} \geq 2,0 - 2,5$.

3. Коефіцієнт оборотності авансованого капіталу ($K_{о.а}$) характеризує обсяг реалізованої продукції, що припадає на 1 грн. засобів, вкладених у діяльність підприємства. Нормативне значення $K_{о.а} \geq 2,5$.

4. Валова рентабельність продажів ($P_{врп}$) характеризує ефективність виробничої діяльності підприємства, а також ефективність політики ціноутворення. Нормативна вимога до $P_{врп}$ непрямо зумовлена рівнем дисконтної ставки. НБУ.

5. Рентабельність власного капіталу ($P_{вк}$) показує, наскільки ефективно підприємство використовує свій власний капітал. Нормативне значення $P_{вк} \geq 2,0$.

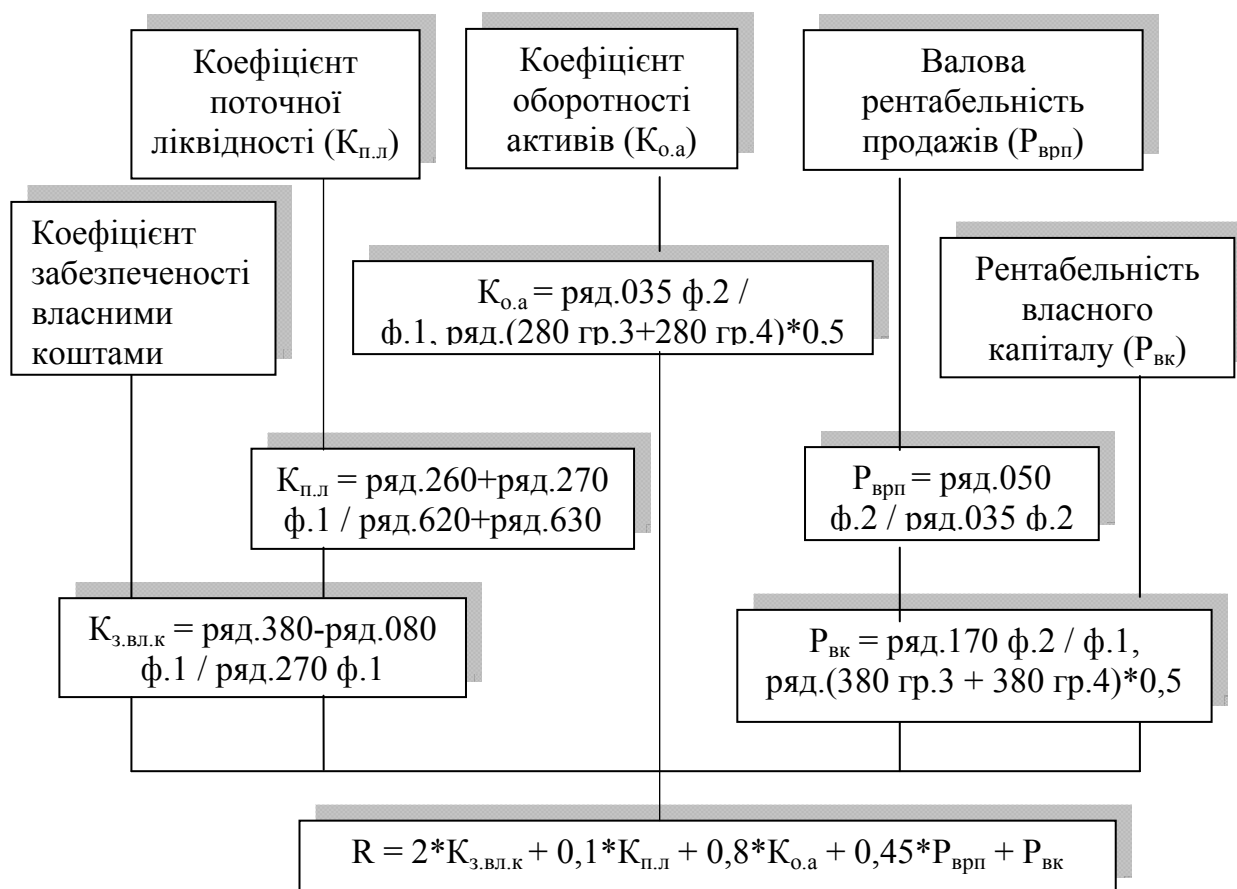

Рис. 10.2 Блок-схема визначення рейтингової оцінки фінансового стану підприємства

Вираз для рейтингового числа, що залежить від перелічених п'яти показників, має такий вигляд:

$$R = 2 \cdot K_{з.вл.к} + 0,1 \cdot K_{п.л} + 0,08 \cdot K_{о.а} + 0,45 \cdot P_{врт} + P_{вк}.$$

Нормативне мінімальне значення числа $R \geq 1$. Фінансовий стан підприємств із рейтинговою оцінкою, меншою за 1, характеризує як незадовільний.

Комплексне оцінювання фінансового стану підприємства ґрунтується на системі фінансових коефіцієнтів, що характеризують структуру джерел формування капіталу і його розміщення, рівновагу між активами й пасивами (зобов'язаннями) підприємства, ефективність і інтенсивність використання капіталу, ліквідність і якість активів, його інвестиційну привабливість і т. ін. З цією метою вивчають динаміку кожного показника, проводять зіставлення з середніми й нормативними значеннями по галузі.

Практичні завдання

Завдання.1 Узагальнити результати аналізу та розрахувати інтегральний показник фінансового стану підприємства, що досліджувалося.

Таблиця 10.1

Узагальнення результатів аналізу фінансового стану

Показник	Аналізоване підприємство		Нормативне (планове значення)	Середнє значення по галузі
	минулий період	звітний період		
1	2	3	4	5
1. Структура джерел, %				
1.1. Власний капітал				
1.2. Позиковий капітал				
1.2.1. Довгострокові зобов'язання				
1.2.2. Короткострокові зобов'язання				
1.3. Коефіцієнт фінансового ризику				
1.4. Коефіцієнт маневреності власного капіталу				
1.5. Частка кредиторської заборгованості, забезпечена векселями				
2. Структура активів, %				
2.1. Основний капітал				
2.2. Оборотний капітал				
2.2.1. Запаси				
2.2.2. Дебіторська заборгованість				
2.2.3. Грошові засоби				
2.3. Співвідношення оборотного й основного капіталу				

2.4. Частка дебіторської заборгованості, забезпечена векселями				
2.5. Частка дебіторської заборгованості у виторзі				
2.6. Частка високо ризикових активів				
3. Стан активів				
3.1. Ступінь зношеності основних фондів, %				
3.2. Ступінь оновлення основних фондів, %				
3.3. Тривалість обороту:				
основного капіталу, років				
нематеріальних активів, років				
оборотного капіталу, днів				
У тому числі:				
в запасах				
у незавершеному виробництві				
в готовій продукції				
у дебіторській заборгованості в готівці				
4. Прибуток і рентабельність				
4.1. Сума прибутку звітного періоду до виплати процентів і податків, тис. грн.				
4.2. Темпи зростання прибутку, %				
4.3. Частка прибутку від основної діяльності, %				
4.4. Частка прибутку від інвестиційної діяльності, %				
4.5. Частка чистого прибутку в загальній сумі бруто-прибутку, %				
4.6. Частка реінвестованого прибутку в загальній сумі чистого прибутку, %				
4.7. Витрати на одну гривню продукції, коп..				
4.8. Рівень рентабельності, %:				
а) продукції				
б) обороту				
в) сукупних активів				
г) операційного капіталу				
д) власного капіталу				
4.9. Ефект фінансового важеля, %				
4.10. Прибуток:				
на одного працівника, тис. грн.				

на одну гривню заробітної плати, коп..				
на одну гривню матеріальних витрат, коп..				
на одну гривню основних фондів, грн.				
5. Виробництво і реалізація продукції				
5.1. Темпи зростання валової продукції, %				
5.2. Темпи зростання фізичного обсягу продажів, %				
5.3. Частка продукції, %:				
вищої категорії якості				
експортованої				
5.4. Коефіцієнт оновлення продукції				
5.5. Коефіцієнт використання виробничої потужності				
5.6. Рівень фондівіддачі, грн.				
5.7. Середньорічний виробіток одного працівника, тис. грн.				
5.8. Матеріаломісткість загальна, коп..				
6. Співвідношення між активами і джерелами їхнього формування				
6.1. Наявність власного оборотного капіталу, тис. грн.				
6.2. Частка у формування поточних активів, %				
власного капіталу				
позикового капіталу				
6.3. Відсоток забезпеченості запасів власним капіталом				
6.4. Співвідношення дебіторської і кредиторської заборгованості (ДЗ : КЗ)				
7. Показники ліквідності				
7.1. Коефіцієнт поточної ліквідності				
7.2. Коефіцієнт швидкої ліквідності				
7.3. Коефіцієнт абсолютної ліквідності				
8. Показники ризиків				
8.1. Частка перехідних залишків нереалізованої продукції в загальному випуску, %				
8.2. Частка постійних витрат у їхній загальній сумі, %				

8.3. Коефіцієнт виробничого левериджу				
8.4. Коефіцієнт фінансового левериджу				
8.5. Зона беззбитковості підприємства, %				
9. Показники інвестиційної привабливості підприємства				
9.1. Рентабельність власного капіталу, %				
9.2. Частка привілейованих акцій у їхній загальній кількості, %				
9.3. Чистий прибуток на одну звичайну акцію, тис. грн.				
9.4. Рівень дивідендів, %				
9.5. Курс акцій, тис. грн.				

II. ПІДГОТОВКА ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ РІВНЯ СФОРМОВАНOSTІ ДИСЦИПЛІНАРНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ

ПИТАННЯ ДО ІСПИТУ

1. Застосування прийомів детермінованого моделювання в аналізі фінансового стану підприємств.
2. Експрес-аналіз фінансового стану підприємства.
3. Аналіз впливу ефективності використання необоротних активів на фінансові результати діяльності підприємства.
4. Аналіз ефективності використання основних фондів підприємства.
5. Аналіз оборотних активів підприємства.
6. Аналіз ефективності використання оборотних активів підприємства.
7. Аналіз забезпечення підприємства оборотними коштами.
8. Аналіз джерел формування, структури та розміщення оборотного капіталу.
9. Аналіз забезпечення підприємства виробничими запасами.
10. Аналіз дебіторської заборгованості підприємства.
11. Аналіз джерел фінансування діяльності підприємства та ефективності їх використання.
12. Аналіз власного капіталу підприємства та ефективності його використання.
13. Аналіз позикового капіталу підприємства та ефективності його використання.
14. Аналіз короткострокової заборгованості підприємства.
15. Аналіз ліквідності та платоспроможності підприємства.
16. Аналіз кредитоспроможності підприємства.
17. Аналіз фінансової стійкості та стабільності підприємства.
18. Аналіз руху грошових коштів підприємства.
19. Аналіз формування грошових потоків підприємства за видами діяльності: операційної, інвестиційної та фінансової.
20. Аналіз формування грошових потоків підприємства від операційної діяльності.

21. Аналіз ділової активності підприємства.
22. Аналіз і оцінка економічного потенціалу підприємства.
23. Оцінка ринкової позиції підприємства та її вплив на ділову активність.
24. Аналіз формування витрат та їх впливу на результати фінансово-господарської діяльності підприємства.
25. Оцінка впливу системи оподаткування на фінансовий стан підприємства.
26. Аналіз формування і розподілу чистого прибутку підприємства.
27. Факторний аналіз і шляхи максимізації прибутку від операційної діяльності підприємства.
28. Факторний аналіз формування чистого прибутку підприємства.
29. Факторний аналіз і шляхи максимізації рентабельності підприємства.
30. Аналіз фінансових інвестицій підприємства та їх ефективності.
31. Особливості оцінки ліквідності інвестицій.
32. Оцінка ефективності реальних інвестицій підприємства.
33. Методи узагальнюючої оцінки фінансового стану підприємства.
34. Методи рейтингової оцінки фінансового стану підприємства.
35. Дискримінантний аналіз в оцінці кредитоспроможності підприємства.
36. Інтегральна оцінка інвестиційної привабливості підприємства.
37. Особливості оцінки фінансового стану акціонерних товариств.
38. Особливості оцінки фінансового стану спільних підприємств.
39. Особливості оцінки фінансового стану малих та середніх підприємств.
40. Прогнозування фінансового стану підприємства.
41. Особливості аналізу фінансового стану страхових компаній.
42. Особливості аналізу фінансового стану сільськогосподарських підприємств.
43. Особливості фінансового аналізу підприємств торгівельної сфери.
44. Особливості фінансового аналізу підприємств галузі (на прикладі певної галузі промислового виробництва).
45. Оцінка фінансової стратегії розвитку підприємства.
46. Оцінка ймовірності банкрутства підприємства.
47. Порівняльна характеристика моделей оцінки ймовірності банкрутства.
48. Комплексний аналіз фінансового стану підприємства.
49. Рейтингова оцінка фінансового стану підприємства.
50. Фінансовий аналіз в системі антикризового управління підприємством

Тестові завдання для поточного та підсумкового контролю

Теми 1- 2. Сутність фінансового аналізу, його методи та прийоми. . Інформаційне забезпечення фінансового аналізу

1. В агрегованому балансі (приведеному в зручну для фінансового аналізу форму) статті активу балансу можуть бути згруповані за:
 - а) приналежністю капіталу;
 - б) ступенем ліквідності;
 - в) тривалістю використання капіталу.
2. У «Звіті про рух грошових коштів» надано надходження і вибуття грошових коштів по видах діяльності:

- а) основної і додаткової;
- б) операційної, інвестиційної і фінансової;
- в) виробничої, комерційно – збутової і фінансової.

3. Фінансовий аналіз - це:

- а) аналіз фінансових вкладень підприємства;
- б) зовнішній аналіз, що ґрунтується на фінансовому обліку обслуговуючих зовнішніх користувачів інформації про підприємство, що виступають самостійними суб'єктами економічного аналізу за даними, як правило, публічної фінансової звітності.
- в) взаємопов'язані й взаємозумовлені методи вивчення і наукового дослідження певних явищ, процесів, дій, результатів.

4. Термін "дисконтування" означає:

- а) розрахунки, що забезпечують підвищення конкурентноздатності підприємства;
- б) приведення вартісної величини, що відноситься до майбутнього, до якогось більш раннього моменту часу. (це визначення сучасної вартості майбутньої грошової суми, тобто зменшення її на доход, що наростає за визначений період за правилом складних відсотків);
- в) розрахунок чистого приведеного ефекту, що виражає абсолютний результат інвестиційної діяльності;
- г) розрахунок норми рентабельності, що показує максимально припустимий відносний рівень витрат по даному інвестиційному проєкті.

5. Основними завданнями аналізу фінансового стану є:

- а) дослідження результатів господарської діяльності підприємства;
- б) аналіз бухгалтерської звітності;
- в) оцінка ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості, прибутковості й ефективності використання майна підприємства;
- г) дослідження фінансових ресурсів.

6.. Що таке фінансовий стан підприємства?

- а) система показників, що відображують ліквідність і платоспроможність підприємства;
- б) система показників, що характеризують фінансову стійкість підприємства;
- в) система показників, що відображують наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів;
- г) система показників, що характеризують ефективність використання майна підприємства.

Тема 3 Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства

7. Звіт про фінансові результати — це звіт...

- а) про доходи, витрати і фінансові результати діяльності підприємства;
- б) який відображує зміни в складі власного капіталу підприємства протягом звітного періоду;
- в) про фінансовий стан підприємства, що відображує на визначену дату його активи, зобов'язання і власний капітал;
- г) який відображує надходження і витрати коштів у результаті діяльності підприємства в звітному періоді.

8. Аналіз рентабельності полягає:

- а) в оцінці здатності підприємства здійснювати рентні платежі державі;
- б) у дослідженні рівнів податків і відрахуванні стосовно прибутку;
- в) у дослідженні рівнів прибутку стосовно різних показників: виторгові від реалізації, витратам, величині засобів або їхніх джерел;
- г) інше.

9. Рентабельність реалізованої продукції (рентабельність продажу) розраховується за формулою:

- а) $\text{прибуток} * 100 / \text{виручка від реалізації продукції}$;
- б) $\text{товарна продукція у відпускних цінах} * 100 / \text{собівартість товарної продукції}$;
- в) $\text{прибуток} * 100 / \text{собівартість одиниці продукції}$;
- г) $\text{виручка від реалізації продукції} / \text{прибуток} * 100$.

10. Який коефіцієнт рентабельності відображає ефективність використання всього майна підприємства:

- а) рентабельність продажів; б) рентабельність власного капіталу;
 - в) рентабельність перманентного капіталу; г) рентабельність усього капіталу фірми.
11. Зменшення якого показника свідчить про зниження цін при постійних витратах на виробництво продукції:
- а) рентабельність власного капіталу; б) рентабельність усього капіталу фірми;
 - в) рентабельність продажів; г) період окупності власного капіталу.
12. Рентабельність виробництва визначається:
- а) $\text{прибуток} * 100 / \text{виручка від реалізації}$;
 - б) $\text{товарна продукція в оптових цінах} * 100 / \text{собівартість продукції}$;
 - в) $\text{прибуток} * 100 / \text{собівартість продукції}$;
 - г) $\text{виручка від реалізації продукції} / \text{прибуток} * 100$.
13. Загальна рентабельність (рентабельність фондів) визначається:
- а) $\text{прибуток} * 100 / \text{середньорічна вартість основних фондів}$;
 - б) $\text{прибуток} * 100 / (\text{середньорічна вартість основних фондів} - \text{середньорічні залишки матеріальних оборотних коштів})$;
 - в) $\text{прибуток} * 100 / (\text{середньорічна вартість основних фондів} + \text{середньорічні залишки матеріальних оборотних коштів})$;
 - г) $\text{прибуток} * 100 / \text{середній розмір позичкового капіталу}$.
14. Які види діяльності не розглядаються при аналізі руху грошових коштів:
- а) операційна діяльність; б) інвестиційна діяльність;
 - в) фінансова діяльність; г) комерційна діяльність.
15. Основними показниками ефективного використання майна підприємства є:
- а) рентабельність активів;
 - б) рентабельність виробництва;
 - в) рентабельність власного капіталу;
 - г) усі відповіді вірні.
16. Яку модель використовують підприємства, для яких неможливо визначити приплив та відплив грошових коштів на кожний день:
- а) модель Баумоля;
 - б) модель Міллера – Орра;
 - в) модель Манделла – Флемінга;
 - г) модель Хікса – Хансена.

Тема 4 Аналіз майнового стану підприємства

17. Структуру балансу оцінюють на основі:
- а) коефіцієнта рентабельності всього капіталу, обумовленого відношенням прибутку до валюти балансу;
 - б) коефіцієнтів оборотності активів балансу;
 - в) коефіцієнта поточної ліквідності і коефіцієнта забезпеченості власними засобами.
18. Агрегування (ущільнення) балансу здійснюється:
- а) вирахуванням середніх арифметичних сум;
 - б) об'єднанням у групи однорідних статей;
 - в) виключенням регулюючих статей.
19. Статті пасиву агрегованого балансу можуть бути згруповані по:
- а) ступеню ліквідності;
 - б) терміновості оплати;
 - в) приналежності капіталу.
20. Оборотність активів характеризує показник:
- а) товарообіг, що відбиває обсяг реалізації товарів за визначений період, і оборотні активи, що відбивають величину мобільних засобів підприємства;
 - б) засобу, що цілком переносять свою вартість на витрати протягом одного обороту капіталу;

в) час звертання засобів, що відбиває число днів, протягом яких оборотні кошти роблять повний кругообіг, і швидкість звертання, що відбиває число оборотів засобів за аналізований період.

21. Для визначення вартості власних оборотних активів по балансу використовують вираження:

- а) $(4p + 5p)П - 1pA$;
- б) $1pП - 1pA$;
- в) $(4p+5p)П - 2p A$.

22. Величина власних оборотних коштів розраховується по формулі:

- а) оборотні кошти – основні засоби;
- б) власний капітал + оборотні кошти;
- в) власні засоби + довгострокові зобов'язання – основні фонди;
- г) власні засоби – позикові засоби.

23. Які джерела формування оборотних коштів можна віднести до власних і прирівняти до них?

- а) сума статутного капіталу;
- б) кредиторська прострочена заборгованість;
- в) дебіторська заборгованість;
- г) власний капітал;
- д) прибуток підприємства;
- е) резервний капітал.

24. Майновий стан підприємства характеризують такі показники:

- а) коефіцієнт зносу основних засобів;
- б) коефіцієнт покриття запасів;
- в) сума господарських коштів, яка є в розпорядженні підприємства.

2. Оборотний капітал являє собою:

- а) основні кошти;
- б) кошти в поточних розрахунках;
- в) грошові кошти, матеріальні оборотні кошти, кошти в поточних розрахунках та короткострокові інвестиції.

25. До основного капіталу відносять:

- а) довгострокові фінансові інвестиції;
- б) кошти в поточних розрахунках;
- в) грошові кошти.

26. Коефіцієнт вибуття основних засобів розраховується як відношення :

- а) вартості основних засобів, що вибули за звітний період до їх вартості на кінець цього ж періоду;
- б) вартості основних засобів, що надійшли за звітний період до їх вартості на початок цього ж періоду;
- в) вартості основних засобів, що вибули до залишкової вартості на кінець періоду.

27. Коефіцієнт зносу основних засобів розраховується як відношення :

- а) суми зносу до первісної вартості основних засобів;
- б) суми зносу до залишкової вартості основних засобів;
- в) суми залишкової вартості основних засобів до первісної.

28. Коефіцієнт оновлення основних засобів розраховується як відношення:

- а) вартості основних засобів, що надійшли за звітний період, до їх вартості на кінець цього ж періоду;
- б) вартості основних засобів, що надійшли за звітний період, до їх вартості на початок цього ж періоду;
- в) вартості основних засобів, що надійшли за звітний період до залишкової вартості на кінець періоду.

29. До складу оборотного капіталу підприємства входить:

- а) статутний капітал, довгострокові фінансові вкладення, заборгованість постачальникам за матеріальні цінності, прибуток минулих років;
- б) виробничі запаси, грошові кошти, дебіторська заборгованість, цінні папери;

- в) незавершене виробництво, залишки готової продукції на складі, кредиторська заборгованість, залишок грошових коштів на розрахунковому рахунку.
30. Оборотний капітал має такі складові:
- а) грошові кошти;
 - б) готова продукція;
 - в) основні засоби.
31. Сума активів підприємства – це:
- а) сума активів підприємства і статутного капіталу;
 - б) різниця між вартістю майна підприємства і борговими зобов'язаннями;
 - в) не має правильної відповіді.
32. Про поліпшення структури оборотного капіталу може свідчити:
- а) зростання залишків готової продукції;
 - б) зниження питомої ваги матеріальних оборотних активів (запасів);
 - в) збільшення питомої ваги матеріальних оборотних активів (запасів).
33. Підберіть термін-синонім до категорії “оборотні активи”:
- а) робочий капітал;
 - б) мобільні активи;
 - в) іммобілізовані активи;
 - г) власні оборотні кошти.

Тема 5 Аналіз капіталу підприємства

34. Одним із джерел покриття основного капіталу є позикові засоби. Потрібно вказати, які з перелічених елементів основного капіталу, як правило, фінансуються за рахунок довгострокових кредитів?
- а) незавершене виробництво;
 - б) основні засоби;
 - в) нематеріальні активи.
35. Одним із джерел покриття основного капіталу є позикові засоби. Потрібно вказати, які з перелічених елементів основного капіталу, як правило, фінансуються за рахунок довгострокових кредитів ?
- а) незавершене будівництво;
 - б) основні засоби;
 - в) нематеріальні активи.
36. Які джерела формування оборотних активів можна віднести до власного на діючому підприємстві?
- а) сума поточних пасивів;
 - б) сума статутного капіталу;
 - в) кредиторська прострочена заборгованість.
37. До інвестованого капіталу відносять:
- а) нерозподілений прибуток;
 - б) додатковий капітал;
 - в) резервний капітал;
 - г) основний капітал.
38. До накопиченого капіталу належить:
- а) статутний капітал;
 - б) основний капітал;
 - в) оборотний капітал;
 - г) резервний капітал.
39. До власних джерел фінансування діяльності відносять:
- а) дебіторську заборгованість;
 - б) кредиторську заборгованість;
 - в) додатковий капітал;

- г) основний капітал.
40. До основних функцій власного капіталу відносять:
- а) забезпечення безперервної діяльності підприємства;
 - б) оптимізацію структури капіталу;
 - в) участь в управлінні підприємством;
 - г) раціоналізацію співвідношення власного і залученого капіталу.
41. О показників, що характеризують структуру капіталу, відносять:
- а) величину функціонуючого капіталу;
 - б) коефіцієнт фінансової автономії;
 - в) коефіцієнт покриття;
 - г) маневреність функціонуючого капіталу.
42. Ефект фінансового важеля показує:
- а) на скільки відсотків збільшується рентабельність функціонуючого капіталу в результаті залучення позикових коштів в оборот підприємства;
 - б) на скільки відсотків збільшується рентабельність власного капіталу в результаті залучення позикових коштів в оборот підприємства;
 - в) на скільки відсотків зменшується рентабельність основного капіталу в результаті залучення позикових коштів в оборот підприємства;
43. Плече фінансового важеля за алгоритмом розрахунку відповідає:
- а) коефіцієнту фінансової автономії;
 - б) коефіцієнту фінансування;
 - в) коефіцієнту фінансової незалежності;
 - г) не має правильної відповіді.

Тема 6. Аналіз грошових потоків

44. Чистий грошовий потік це:
- а) сума залишку грошових коштів на розрахунковому рахунку організації;
 - б) сума надходжень грошових коштів за аналізуючий період ;
 - в) різниця між позитивним і негативним грошовими потоками.
45. Які види діяльності розглядаються при аналіз руху грошових коштів:
- а) операційна діяльність;
 - б) інвестиційна діяльність;
 - в) фінансова діяльність;
 - г) інші види діяльності;
 - д) усі відповіді вірні.
46. Яка факторна модель характеризує рух грошових коштів?
- а) кратна;
 - б) адитивна;
 - в) мультиплікативна;
 - г) змішана.
47. Які зміни статей балансу характеризують утворення джерел коштів?
- а) зменшення зобов'язань;
 - б) збільшення активів;
 - в) зменшення активів;
 - г) збільшення витрат майбутніх періодів.
48. Які зміни статей балансу характеризують витрачання коштів?
- а) збільшення зобов'язань;
 - б) зменшення активів;
 - в) збільшення активів;
 - г) зменшення витрат майбутніх періодів.

49. Яка форма фінансової звітності містить інформацію для оцінки достатності операційного грошового потоку?
- а) форма 1 «Баланс»;
 - б) форма 2 «Звіт про фінансові результати»;
 - в) форма 3 «Звіт про рух грошових коштів»;
 - г) форма 4 «Звіт про власний капітал».
50. Яка форма фінансової звітності містить інформацію для оцінки ліквідності операційного грошового потоку?
- а) форма 1 «Баланс»;
 - б) форма 2 «Звіт про фінансові результати»;
 - в) форма 3 «Звіт про рух грошових коштів»;
 - г) форма 4 «Звіт про власний капітал».
51. Яка форма фінансової звітності містить інформацію для оцінки ефективності грошового потоку?
- а) форма 1 «Баланс»;
 - б) форма 2 «Звіт про фінансові результати»;
 - в) форма 3 «Звіт про рух грошових коштів»;
 - г) форма 4 «Звіт про власний капітал».
52. Яка форма фінансової звітності містить інформацію для оцінки джерел формування і напрямів витрачання коштів?
- д) форма 1 «Баланс»;
 - е) форма 2 «Звіт про фінансові результати»;
 - ж) форма 3 «Звіт про рух грошових коштів»;
 - з) форма 4 «Звіт про власний капітал».
53. Що таке чистий рух коштів?
- и) додатний операційний грошовий потік;
 - к) різниця між валовим додатним і валовим від'ємним грошовими потоками;
 - л) від'ємний операційний грошовий потік;
 - м) різниця між валовим додатним і операційним від'ємним грошовими потоками.
54. Як розподілено грошовий потік у звіті про рух грошових коштів?
- а) за інвестиційною та фінансовою діяльністю;
 - б) за операційною, інвестиційною та фінансовою діяльністю;
 - в) за операційною та інвестиційною діяльністю;
 - г) за операційною та фінансовою діяльністю.
55. Що таке чистий рух коштів від операційної діяльності?
- д) додатний операційний грошовий потік;
 - е) різниця між операційним додатним і операційним від'ємним грошовими потоками;
 - ж) від'ємний операційний грошовий потік;
 - з) різниця між валовим додатним і операційним від'ємним грошовими потоками.
56. Яке значення коефіцієнта достатності чистого операційного грошового потоку є нормальним?
- и) більше 100%;
 - к) менше 100%;
 - л) 10%;
 - м) 20%.
57. Яке значення коефіцієнта ліквідності операційного грошового потоку є нормальним?
- н) 10%;
 - о) менше 100%;
 - п) більше 100%;
 - р) 20%.
58. Як обчислити коефіцієнт ліквідності операційного грошового потоку?
- с) як відношення валового додатного потоку до валового від'ємного потоку;

- т) як відношення операційного додатного потоку до операційного від'ємного потоку;
- у) як відношення чистого руху коштів до від'ємного потоку;
- ф) як відношення чистого руху коштів до валового додатного потоку.

59. Як обчислити коефіцієнт ефективності грошового потоку?

- х) як відношення валового додатного потоку до валового від'ємного потоку;
- ц) як відношення операційного додатного потоку до операційного від'ємного потоку;
- ч) як відношення чистого руху коштів до валового від'ємного потоку;
- ш) як відношення чистого руху коштів до валового додатного потоку.

60. Яка група статей балансу підприємства містить грошові кошти та їх еквіваленти?

- а) нематеріальні активи;
- б) власний капітал;
- в) оборотні активи;

поточні фінансові інвестиції

Тема 7 Аналіз ділової активності підприємства

61. Величина власних оборотних коштів розраховується по формулі:

- а) оборотні кошти – Основні засоби;
- б) власний капітал + Оборотні кошти;
- в) власні засоби + Довгострокові зобов'язання – Основні фонди;
- г) власні засоби – Позикові засоби.

62. Фінансовий цикл підприємства визначається таким чином:

- а) період обороту дебіторської заборгованості за вирахуванням періоду оборотності кредиторської заборгованості;
- б) період обороту сукупних активів за вирахуванням періоду оборотності дебіторської заборгованості;
- г) сума періодів оборотності дебіторської заборгованості і запасів за вирахуванням періоду оборотності кредиторської заборгованості;
- д) період обороту сукупних активів за вирахуванням періоду оборотності власного капіталу;
- е) час обороту виробничих запасів + час обороту дебіторської заборгованості – час обороту кредиторської заборгованості.

63. Тривалість операційного циклу складається з:

- а) суми періодів оборотності дебіторської і кредиторської заборгованостей;
- б) суми періодів оборотності запасів і кредиторської заборгованості;
- г) суми періодів оборотності запасів і дебіторської заборгованості;
- д) періоду оборотності грошових коштів;
- е) час обороту грошових коштів + час обороту запасів + час обороту дебіторської заборгованості.

64. З наведених нижче співвідношень темпових показників про високий рівень ділової активності підприємства свідчать так дані:

- а) $100\% < T_p < T_{кк} < T_n$;
- б) $100\% > T_n > T_p > T_{кк}$;
- в) $100\% > T_{кк} > T_p > T_n$;
- г) $100\% < T_{кк} < T_p < T_n$;

65. Коефіцієнт стійкого економічного зростання вказує:

- а) якими в середньому темпами збільшується майно підприємства за рахунок залучення додаткового капіталу;
- б) якими в середньому темпами збільшуються необоротні активи за рахунок власного капіталу;
- в) якими в середньому темпами збільшується власний капітал за рахунок фінансово-господарської діяльності.

66. Фактор A / BK (сума активів / власний капітал) моделі коефіцієнта стійкого зростання характеризує:

- а) рентабельність власного капіталу;
- б) фінансову залежність підприємства;
- в) оборотність власного капіталу.

67. До яких наслідків приводить прискорення оборотності оборотних активів?

- а) до збільшення обсягів позикового і залученого капіталу;
- б) до відносного їх вивільнення з обороту;
- в) до збільшення іммобілізації оборотних активів;
- г) до абсолютного їх вивільнення з обороту.

68. Показники ефективності використання оборотних активів - це:

- а) фондівдача;
- б) коефіцієнт ефективності;
- в) коефіцієнт оборотності;
- г) коефіцієнт закріплення.

69. Прискорення оборотності дебіторської заборгованості є чинником

- а) поліпшення фінансового стану підприємства;
- б) погіршення фінансового стану підприємства;
- в) не впливає на фінансовий стан підприємства.

70. Більш швидка оборотність дебіторської заборгованості порівняй з кредиторською створює умови для:

- а) підвищення платоспроможності;
- б) підвищення рентабельності;
- в) зменшення потреби у власних оборотних коштах.

71. Прискорення оборотності дебіторської заборгованості може бути досягнуте шляхом:

- а) збільшення виручки від реалізації;
- б) збільшення кредиторської заборгованості;
- в) збільшення запасів.

72. Більш швидка оборотність дебіторської заборгованості покупців порівняно з оборотністю кредиторської заборгованості постачальникам при збільшенні виручки від реалізації в плановому періоді приводить до:

- а) нестачі джерел фінансування приросту оборотних активів;
- б) зниження платоспроможності,
- в) зниження прибутку.

73. Більш повільна оборотність дебіторської заборгованості покупців порівняно з оборотністю кредиторської заборгованості постачальникам при збільшенні виручки від реалізації в плановому періоді порівняно з базисним приводить до:

- а) нестачі джерел фінансування приросту оборотних активів;
- б) зниження платоспроможності;
- в) зниження прибутку.

Тема 8 Аналіз фінансової стабільності та стійкості підприємства

74. Поняття "фінансова стійкість" означає:

- а) здатність роботи підприємства без залучення банківських кредитів і інших позикових засобів;
- б) визначений стан рахунків підприємства, що гарантує його постійну платоспроможність;
- в) здатність підприємства робити відрахування в державний бюджет і в позабюджетні фонди.

75. Фінансова стійкість характеризується:

- а) рентабельністю продажів і активів;
- б) визначеним станом рахунків, що гарантують його постійну платоспроможність;
- в) коефіцієнт поточної ліквідності.

76. Для аналізу фінансової стійкості використовують наступні показники:

- а) рентабельність продажів;
- б) коефіцієнт незалежності;
- в) коефіцієнт поточної ліквідності.

77. Можливість погашати короткострокову заборгованість легкорезалізованими засобами відбивають показники:

- а) ділової активності;
- б) фінансової стійкості;
- в) платоспроможності.

78. Для аналізу фінансової стійкості використовують:

- а) коефіцієнт поточної ліквідності;
- б) коефіцієнт незалежності;
- в) рентабельність продажів.

79. Абсолютна фінансова стійкість припускає наступне співвідношення:

- а) Запаси < Власні оборотні засоби + Короткострокові кредити;
- б) Запаси = Власні оборотні засоби + Короткострокові кредити;
- в) Запаси > Власні оборотні засоби + Короткострокові кредити;
- г) немає правильної відповіді.

80. Кризова фінансова стійкість припускає наступне співвідношення:

- а) Запаси < Власні оборотні засоби + Короткострокові кредити;
- б) Запаси = Власні оборотні засоби + Короткострокові кредити;
- в) Запаси > Власні оборотні засоби + Короткострокові кредити;
- г) немає правильної відповіді.

81. Яке нормативне значення коефіцієнта фінансової стійкості:

- а) не менше 0,2;
- б) не менше 0,5;
- в) не більше 0,2;
- г) не більше 0,5

81. Коефіцієнт забезпечення кредиту визначається:

- а) виручка від реалізації за рік / середня валюта балансу;
- б) вартість застави / сума кредиту та відсотків;
- в) виручка від реалізації за рік / середня дебіторська заборгованість;
- г) виручка від реалізації за звітний період / обсяг виробництва за звітний період.

82. Абсолютна фінансова стійкість припускає наступне співвідношення:

- а) Запаси < Власні оборотні засоби + Короткострокові кредити;
- б) Запаси = Власні оборотні засоби + Короткострокові кредити;
- в) Запаси > Власні оборотні засоби + Короткострокові кредити;
- г) Запаси < Власні оборотні засоби ;
- д) Запаси < Власні оборотні засоби + довгострокові кредити;
- е) немає правильної відповіді.

83. Для аналізу фінансової стійкості використовують наступні показники:

- а) рентабельність продажів;
- б) коефіцієнт незалежності;
- в) коефіцієнт поточної ліквідності;
- г) коефіцієнт фінансової стабільності;
- д) рентабельність власного капіталу;
- е) інші показники.

Тема 9 Аналіз ліквідності та платоспроможності підприємства

84. Поняття "ліквідність активів" означає:

- а) період, протягом якого майно підприємства цілком зношується і підлягає ліквідації;
- б) здатність їхнього перетворення в грошову форму (платоспроможність);
- в) період ліквідації майна підприємства при неспроможності (банкрутстві).

85. Коефіцієнт, що показує, яка частина короткострокових позикових зобов'язань може бути погашена негайно, називається коефіцієнтом:
- покриття;
 - швидкої ліквідності;
 - абсолютної ліквідності.
86. Коефіцієнт утрати платоспроможності розраховується за умови:
- К поточної ліквідності > 2 ;
 - К забезпеченості власними засобами $> 0,1$;
 - К забезпеченості власними засобами < 2 .
87. Ліквідність балансу відбиває:
- стан майна і зобов'язань, при якому підприємство підлягає ліквідації;
 - ступінь покриття зобов'язань підприємства його активами, термін перетворення яких у грошову форму відповідає терміну погашення зобов'язань;
 - періодові втрати платоспроможності підприємства.
88. Відношення всіх ліквідних (оборотних) активів до короткострокових зобов'язань є:
- коефіцієнт абсолютної ліквідності;
 - коефіцієнт критичної ліквідності;
 - коефіцієнт покриття (поточної ліквідності).
89. Аналіз і оцінка структури балансу підприємства проводяться на основі:
- коефіцієнта поточної ліквідності;
 - коефіцієнта відновлення платоспроможності;
 - коефіцієнта поточної ліквідності і забезпеченості власними засобами.
90. Який показник визначає можливість погашення за рахунок усіх мобілізованих оборотних активів поточних зобов'язань за кредитами і розрахунками:
- коефіцієнт ліквідності;
 - коефіцієнт загальної ліквідності;
 - коефіцієнт фінансової залежності;
 - коефіцієнт автономії;
 - коефіцієнт покриття;
 - коефіцієнт абсолютної ліквідності

Тема 10. Аналіз інвестиційної діяльності підприємства

91. Які інвестиції належать до капітальних (реальних)?
- інвестиції в цінні папери;
 - інвестиції в основні засоби;
 - інвестиції в статутний капітал іншого підприємства;
 - депозитні вклади в банках.
92. Які інвестиції належать до фінансових?
- інвестиції в нове будівництво;
 - інвестиції в цінні папери;
 - інвестиції в технічне переозброєння підприємства;
 - інвестиції в реконструкцію та модернізацію підприємства.
93. Що таке початковий доход у реальному інвестуванні?
- доход від реалізації продукції;
 - чистий доход від реалізації продукції;
 - доход від реалізації демонтованого устаткування;
 - сума чистого прибутку й амортизаційних відрахувань.
94. Що таке експлуатаційний доход у реальному інвестуванні?
- сума чистого прибутку й амортизаційних відрахувань;

- б) чистий дохід від реалізації продукції;
 - в) валовий прибуток;
 - г) операційний прибуток.
95. Що таке чистий дохід від реальних інвестицій?
- а) алгебраїчна сума первинних доходів і витрат;
 - б) різниця між первинним доходом та інвестиційними витратами;
 - в) різниця між експлуатаційним доходом і первинними витратами;
 - г) різниця між експлуатаційним доходом та інвестиційними витратами
96. Який методичний прийом застосовують для приведення грошових потоків?
- а) нарощення;
 - б) порівняння;
 - в) дисконтування;
 - г) елімінування.
97. Яка модель характеризує формування чистого доходу від реальних інвестицій?
- а) мультиплікативна;
 - б) кратна;
 - в) адитивна;
 - г) змішана.
98. Який з наведених показників характеризує ефективність інвестиційного проекту?
- а) валовий прибуток;
 - б) рентабельність інвестиційних витрат;
 - в) чистий приведений дохід;
 - г) дохід від реалізації продукції.
99. Як визначається чистий дохід від реальних інвестицій?
- а) як сума валового прибутку й амортизаційних відрахувань;
 - б) як сума чистого прибутку й амортизаційних відрахувань;
 - в) як різниця між інвестиційними витратами та експлуатаційним доходом;
 - г) як сума операційного прибутку й амортизаційних відрахувань.
100. Який ризик фінансового активу оцінюється за коефіцієнтом "β"?
- а) диверсифікований;
 - б) несистематичний;
 - в) не диверсифікований;
 - г) надзвичайний.

Тема 11. Аналіз кредитоспроможності підприємства

Для чого застосовується індекс кредитоспроможності Альтмана?

- а) для оцінки економічного потенціалу підприємства;
- б) для оцінки потенційного банкрутства підприємства;
- в) для оцінки інтенсивності використання активів підприємства;
- г) для оцінки інтенсивності руху капіталу підприємства.

2. Яке значення індексу кредитоспроможності Альтмана є критерієм оцінки потенціального банкрутства?

- а) 0;
- б) 2,675;
- в) 1;
- г) 100.

3. Як оцінити фінансовий стан підприємства, якщо індекс кредитоспроможності Альтмана перевищує 2,675?

- а) підприємству загрожує банкрутство;
- б) підприємству не загрожує банкрутство;
- в) нестійкий фінансовий стан;

г) критичний фінансовий стан.

4. Як оцінити фінансовий стан підприємства, якщо індекс кредитоспроможності Альтмана менше, ніж 2,675?

- а) стійкий фінансовий стан;
- б) підприємству загрожує банкрутство;
- в) підприємству не загрожує банкрутство;
- г) нормальний фінансовий стан.

5. Овердрафт це:

- а) форма кредиту, що видається позичальнику виходячи з розрахунку обсягу грошових коштів на рахунок;
- б) форма безготівкового платежу;
- в) депозит;
- г) всі відповіді вірні

III. КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ РІВНЯ ЗНАТЬ І НАВИЧОК СТУДЕНТІВ ПРИ ВИКОНАННІ ПРАКТИЧНИХ ЗАВДАНЬ

Головним критерієм початкового моменту в оцінці є орієнтація на бажаний результат, а кінцевим критерієм результативності є досягнення бажаного результату.

При оцінці знань, вмінь, набуття практичних навичок необхідно приймати до уваги повноту, глибину, міцність, швидкість і якість мислення, свідомість та інші якості характеристики.

Важливим критерієм оцінки є набуття вміння практично вирішувати професійні завдання, формувати обґрунтовані висновки, розробляти необхідні пропозиції.

Рівень знань на практичних заняттях оцінюється:

- “відмінно” – коли студент дає обґрунтовані теоретично і практично вірні відповіді на запитання, самостійно виконує практичні завдання з глибоким аналізом і власними пропозиціями, що є основою для прийняття вірних управлінських рішень, демонструє знання навчальної, методичної, наукової літератури, законодавчих і нормативних актів, був присутній на лекціях та практичних заняттях, має конспект з лекцій і повністю виконані практичні завдання;

- “добре” – коли студент засвоїв знання згідно вимог з навчальної програми дисципліни, але ним допущені незначні помилки при викладенні теоретичних знань, допущені деякі прорахунки в рішенні практичних завдань, коли за допомогою викладача студент швидко орієнтується і знаходить вірні відповіді, відвідував всі лекції та виконав практичні завдання;

- “задовільно” – коли студент дає неправильну відповідь на одне запитання, або дає недостатньо повні відповіді на всі питання, допускає прорахунки в рішенні практичних завдань. Наявність конспекту та самостійно виконаних завдань;

- “незадовільно” – коли студент дає неправильні відповіді на 2_3 питання, допускає грубі помилки в розв’язанні практичних завдань, не має конспекту і виконує завдання з порушенням строку.

- “незадовільно” – коли студент дає неправильні відповіді на 2_3 питання, допускає грубі помилки в розв’язанні практичних завдань, не має конспекту і виконує завдання з порушенням строку.

Критерії оцінки рівня знань при здачі екзамену

Рівень знань на екзамені оцінюється:

- “відмінно” – на глибоке і повне оволодіння змістом навчального матеріалу з дисципліни, вміння застосовувати теоретичні при розв’язанні практичних завдань, логічно формувати обґрунтування можливих рішень;

- “добре” – якщо студент повно засвоїв навчальний матеріал, добре орієнтується у вивченому матеріалі, вірно застосовує набуті знання в розв’язанні практичних завдань, самостійно формулює обґрунтовані висновки, але вони мають певні неточності;

- “задовільно” – якщо студент виявляє знання та розуміння основних питань навчального матеріалу, але викладає його неповно і непослідовно, допускає прорахунки при виконанні практичних завдань і не вміє обґрунтувати висновки та внести свої пропозиції;

- “незадовільно” – якщо студент має розрізнені, безсистемні знання, не може виділити головні та другорядні твердження, допускає помилки у визначенні понять і не може примінити теоретичні знання при вирішенні практичних завдань.

При виставленні підсумкової оцінки студенту мають бути враховані результати виконання навчальної програми за відповідний період. Остаточна оцінка рівня знань з іспиту вписується в відомість обліку успішності та в залікову книжку.

Комплексна контрольна робота з дисципліни має на меті перевірити вміння та навички студентів з володіння теоретичними засадами, методами та інструментами організації та здійснення контролю на підприємстві, в організації, установі зі сторони податкових органів, контрольних-ревізійних органів, банківських установ, які вивчаються протягом курсу навчання дисципліни.

Максимальна кількість балів по білету – 100, які розподіляються між завданнями наступним чином:

Завдання	Оцінка відповіді, бали
Тести (теоретична частина)	40
Практична частина	
1 завдання	20
2 завдання	20
3 завдання	20
Всього	100

Якість виконання завдань визначається коефіцієнтом засвоєння K_z – відношення кількості правильно виконаних істотних операцій (відповідей) до загальної.

Співвідношення традиційної чотирьохбальної шкали оцінок із коефіцієнтом засвоєння приймається таким чином:

“відмінно” - $K_z = 90-100$ балів;

“добре”	-	Кз = 74 - 89 балів;
“задовільно”	-	Кз = 60-73 балів;
“незадовільно”	-	Кз = 0 - 59 балів;

Оцінка виконань тестових завдань:

Тести, кількість	Максимальна кількість балів	Вага завдання- 1 бал	Вага завдання- 2 бали
30	40	20	10

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основна література

1. Дєєва, Н. М. Фінансовий аналіз: Навчальний посібник / Н. М. Дєєва, О. І. Дедіков ; Міністерство фінансів України. – Київ : ЦНЛ, 2007. – 328с.
 2. Іванієнко, В. В. Фінансовий аналіз: Навчальний посібник / В. В. Іванієнко ; Міністерство освіти і науки України. – Харків : ВД "ІНЖЕК", 2003. – 168с.
 3. Мних Є.В. Фінансовий аналіз : підручник / Є.В. Мних, Н.С. Барабаш. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2014. – 536 с.
 4. Павловська, О. В. Фінансовий аналіз: Навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни. /О.В.Павловська,Н.М.Припуляк,Н.Ю.Невмержицька. / О. В. Павловська ; Мін.освіти і науки України. – Київ : КНЕУ, 2002. – 388с.
 5. Про затвердження Положення про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації: Наказ Міністерства фінансів України, ФДМУ від 26.01.2001р. №49/121.
 6. Про затвердження методики аналізу фінансово-господарської діяльності підприємств державного сектору економіки: Наказ Міністерства фінансів України від 14.02.2006 р. №170.
 7. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства: Наказ Міністерства економіки України від 19.01.2006 р. № 14.
 8. Савицька, Г. В. Економічний аналіз діяльності підприємства: Навч. посібник / Г. В. Савицька ; Міністерство освіти і науки України. – 3-те вид., випр. і доп. – Київ : Знання, 2007. – 668с.
- Соляник Л.Г.Фінансовий аналіз. Методичні рекомендації до практичних робіт для студентів освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів галузі «Управління та адміністрування» напряму підготовки 072 Фінанси, банківська справа та страхування). /Л.Г. Соляник ; Нац. гірн. ун-т. – Д. : НГУ, 2017. – 68.
9. Соляник Л.Г. Фінансовий аналіз. Методичні рекомендації з виконання курсової роботи /Л.Г. Соляник ; Нац. гірн. ун-т, каф. економічного аналізу і фінансів.–Д.: НГУ, 2016.–24с.

10. Фінансовий аналіз: Навчальний посібник / М. Д. Білик, О. В. Павлосвська, Н. М. Притуляк, Н. Ю. Невмержицька ; Мін.освіти і науки України. – 2-ге вид., без змін. – Київ : КНЕУ, 2007. – 592 с.

Додаткова література

11. Головка, Т. В. Стратегічний аналіз : Навчальний посібник для самостійного вивчення дисципліни./Т.В.Головка,С.В.Сагова;За ред.док-ра екон.наук, проф. М.В.Кужельного / Т. В. Головка ; Мін.освіти і науки України. – Київ : КНЕУ, 2002. – 198с.
12. Івахненко, В. М. Курс економічного аналізу : Навч. посібник / В. М. Івахненко ; Міністерство освіти і науки України. – 4-те вид., випр. і доп. – Київ : Знання, 2004. – 190с.
13. Пухтаєвич, Г. О. Аналіз національної економіки : Навчальний посібник / Г. О. Пухтаєвич. – Київ : КНЕУ, 2005. – 254 с.
14. Фролова, Т. О. Фінансовий аналіз : Навчально-методичний посібник для самостійного вивчення і практичних завдань / Т. О. Фролова ; Міністерство фінансів України. – Київ : Видавництво Європейського університету, 2005. – 253 с.
15. Хиггинс, С. Финансовый анализ : инструменты для принятия бизнес-решений: Пер. с англ. / Хиггинс, С. Роберт. – Москва : ООО"И.Д. Вильямс", 2007. – 464с.

ТЕЗАУРУС

Активи – ресурси, контрольовані підприємством в результаті минулих подій, використання яких, як очікується, призведе до отримання економічних вигод у майбутньому.

Амортизація – систематичний розподіл вартості, що амортизується, необоротних активів протягом строку їх корисного використання (експлуатації).

Баланс – звіт про фінансовий стан підприємства, який відображає на певну дату його активи, зобов'язання і власний капітал.

Безнадійна дебіторська заборгованість – поточна дебіторська заборгованість, щодо якої існує впевненість про її неповернення боржником або за якою минув строк позовної давності.

Бухгалтерська звітність – звітність, що складається на підставі даних бухгалтерського обліку для задоволення потреб певних користувачів.

Вилучений капітал – фактична собівартість акцій власної емісії або часток, викуплених акціонерним товариством у його учасників; передача майна державними (казенними) та комунальними підприємствами (у балансі наводиться в дужках та вираховується при визначенні підсумку власного капіталу).

Витрати – зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, які призводять до зменшення власного капіталу (за винятком зменшення капіталу за рахунок його вилучення або розподілення власниками).

Власний капітал – частина в активах підприємства, що залишається після вирахування його зобов'язань.

Власні оборотні кошти (власний оборотний капітал, робочий капітал, функціонуючий капітал) – це сума власного капіталу, вкладена в оборотні активи. Розраховується двома способами: 1) різниця суми власного капіталу, довгострокових зобов'язань і необоротних активів; 2) різниця оборотних активів і поточних зобов'язань.

Грошові кошти – готівка, кошти на рахунках у банках та депозити до запитання.

Дебітори – юридичні та фізичні особи, які внаслідок минулих подій заборгували підприємству певні суми грошових коштів, їх еквівалентів або інших активів.

Дебіторська заборгованість – сума заборгованості дебіторів підприємству на певну дату.

Дивіденди – частина чистого прибутку, розподілена між учасниками (власниками), відповідно до частки їх участі у власному капіталі підприємства.

Довгострокова дебіторська заборгованість – сума дебіторської заборгованості, яка не виникає в ході нормального операційного циклу та буде погашена після дванадцяти місяців з дати балансу.

Довгострокові зобов'язання – всі зобов'язання, які не є поточними зобов'язаннями.

Доходи – збільшення економічних вигод у вигляді надходження активів або зменшення зобов'язань, які призводять до зростання власного капіталу (за винятком зростання капіталу за рахунок внесків власників).

Дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) – загальна сума надходжень від продажу за результатами операційної діяльності без вирахування наданих знижок, повернення проданих товарів, непрямих податків

Еквіваленти грошових коштів – короткострокові високоліквідні фінансові інвестиції, які вільно конвертуються у певні суми грошових коштів і які характеризуються незначним ризиком зміни їх вартості.

Елемент витрат – сукупність економічно однорідних витрат.

Ефективна ставка відсотка – ставка відсотка, що визначається діленням суми річного відсотка та дисконту (або різниці річного відсотка та премії) на середню величину собівартості інвестиції (або зобов'язання) та вартості її погашення.

Забезпечення – зобов'язання з невизначеними сумою або часом погашення на дату балансу.

Збиток – перевищення суми витрат над сумою доходу, для отримання якого були здійснені ці витрати.

Звичайна діяльність – будь-яка основна діяльність підприємства, а також операції, що її забезпечують або виникають внаслідок її проведення.

Звіт про власний капітал – звіт, який відображає зміни у складі власного капіталу підприємства протягом звітного періоду.

Звіт про рух грошових коштів – звіт, який відображає надходження і видаток грошових коштів у результаті діяльності підприємства у звітному періоді.

Звіт про фінансові результати – звіт про доходи, витрати і фінансові результати діяльності підприємства.

Знос необоротних активів – сума амортизації об'єкта необоротних активів з початку їх корисного використання

Зобов'язання – заборгованість підприємства, яка виникла внаслідок минулих подій і погашення якої, як очікується, призведе до зменшення ресурсів підприємства, що втілюють в собі економічні вигоди.

Користувачі звітності – фізичні та юридичні особи, що потребують інформації про діяльність підприємства для прийняття рішень.

Ліквідаційна вартість – сума коштів або вартість інших активів, яку підприємство очікує отримати від реалізації (ліквідації) необоротних активів після закінчення строку їх корисного використання (експлуатації), за вирахуванням витрат, пов'язаних з продажем (ліквідацією).

Нематеріальний актив – немонетарний актив, який не має матеріальної форми, може бути ідентифікований та утримується підприємством з метою використання протягом періоду більше одного року (або одного операційного циклу, якщо він перевищує один рік) для виробництва, торгівлі, в адміністративних цілях чи надання в оренду іншим особам.

Немонетарні активи – всі активи, крім грошових коштів, їх еквівалентів та дебіторської заборгованості у фіксованій (або визначеній) сумі грошей.

Необоротні активи – всі активи, що не є оборотними.

Неплатоспроможність підприємства – нездатність підприємства на даний момент (момент складання балансу) погасити свої коротко- і строкові зобов'язання. *Непрямі витрати* – витрати, що не можуть бути віднесені безпосередньо до конкретного об'єкта витрат економічно доцільним шляхом.

Облікова політика – сукупність принципів, методів і процедур, які використовуються підприємством для складання та подання фінансової звітності.

Обліковий прибуток (збиток) – сума прибутку (збитку) до оподаткування, визначена в бухгалтерському обліку і відображена у Звіті про фінансові результати за звітний період.

Оборотні активи – грошові кошти та їх еквіваленти, що не обмежені у використанні, а також інші активи, призначені для реалізації чи споживання протягом операційного циклу чи протягом дванадцяти місяців з дати балансу.

Операційна діяльність – основна діяльність підприємства, а також інші види діяльності, які не є інвестиційною чи фінансовою діяльністю.

Операційний цикл – проміжок часу між придбанням запасів для здійснення діяльності та отриманням коштів від реалізації виробленої з них продукції або товарів і послуг.

Основна діяльність – операції, пов'язані з виробництвом або реалізацією продукції (товарів, робіт, послуг), що є головною метою створення підприємства і забезпечують основну частку його доходу.

Основні засоби – матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік).

Первісна вартість – історична (фактична) собівартість необоротних активів у сумі грошових коштів або справедливої вартості інших активів, сплачених (переданих), витрачених для придбання (створення) необоротних активів.

Поточна дебіторська заборгованість – сума дебіторської заборгованості, яка виникає в ході нормального операційного циклу або буде погашена протягом дванадцяти місяців з дати балансу.

Поточний податок на прибуток – сума податку на прибуток, визначена у звітному періоді відповідно до податкового законодавства.

Поточні зобов'язання – зобов'язання, які будуть погашені протягом операційного циклу підприємства або повинні бути погашені протягом дванадцяти місяців, починаючи з дати балансу.

Порівняльний аналітичний баланс дозволяє звести до купи і класифікувати розрахунки, які проводить аналітик при ознайомленні з балансом

Прибуток – сума, на яку доходи перевищують пов'язані з ними витрати.

Примітки до фінансових звітів – сукупність показників і пояснень, яка забезпечує деталізацію і обґрунтованість статей фінансових звітів, а також інша інформація, розкриття якої передбачено відповідними положеннями (стандартами).

Ринкова вартість фінансової інвестиції – сума, яку можна отримати від продажу фінансової інвестиції на активному ринку.

Роялті – платежі за використання нематеріальних активів підприємства (патентів, торговельних марок, авторського права, програмних продуктів тощо).

Рух грошових коштів – надходження і вибуття грошових коштів та їхніх еквівалентів.

Середньорічна кількість простих акцій – середньозважена кількість простих акцій, які перебували в обігу протягом звітного року.

Скоригований чистий прибуток (збиток) – чистий прибуток (збиток) після вирахування дивідендів на привілейовані акції, скоригований на вплив розбавляючих простих акцій.

Скоригована середньорічна кількість простих акцій – середньорічна кількість простих акцій в обігу, скоригована на кількість потенційних простих акцій.

Спільна діяльність – господарська діяльність зі створенням або без створення юридичної особи, яка є об'єктом спільного контролю двох або більше сторін відповідно до письмової угоди між ними.

Статутний капітал — капітал, величина якого зафіксована в статуті підприємства (акціонерного товариства). Утворюється з коштів, отриманих підприємством (акціонерним товариством) у результаті продажу акцій.

Стаття – елемент фінансового звіту, який відповідає критеріям, установленим цим Положенням (стандартом).

Строк корисного використання (експлуатації) – очікуваний період часу, протягом якого необоротні активи будуть використовуватися підприємством або з їх використанням буде виготовлено (виконано) очікуваний підприємством обсяг продукції (робіт, послуг).

Теперішня вартість – дисконтована сума майбутніх платежів (за вирахуванням суми очікуваного відшкодування), яка, як очікується, буде необхідна для погашення зобов'язання в процесі звичайної діяльності підприємства.

Точка беззбитковості — обсяг виробництва і продажу продукції (робіт, послуг) при якому валовий дохід дорівнює валовим витратам. Транспортний запас — надходження матеріалів в дорозі; визначається як різниця між часом руху матеріалів від постачальника до споживача.

Фінансова діяльність — діяльність, яка призводить до змін розміру і складу власного та позикового капіталу підприємства.

Фінансова звітність — бухгалтерська звітність, що містить інформацію про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства за звітний період.

Соляник Людмила Григорівна

ФІНАНСОВИЙ АНАЛІЗ

Методичні рекомендації до практичних занять

для студентів освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів галузі знань «Управління та адміністрування» напряму підготовки 072 Фінанси, банківська справа та страхування

Видано в редакції автора

Підписано до друку 15.11.2017. Формат 30x42/4.
Папір офсетний. Ризографія. Ум. друк. арк. 3.
Обл.-вид. арк. 3,2. Тираж 12 пр. Зам. №

Державний ВНЗ «Національний гірничий університет»
49005, м. Дніпро, просп. Д. Яворницького, 19.